

ครุฑมณีปัญญา หนองเล็งเป็อง จังหวัดกาฬสินธุ์

สถาบันส่งเสริมและ
พัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

ครุภูมิปัญญา *หนองเล็งเป็อง* จังหวัดกาฬสินธุ์

- ที่ปรึกษา** : นายการัตณย์ ศุภกิจวิเลขการ
: ศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่
- บรรณาธิการ** : นางสาวหทัยรัตน์ พ่วงเซย
: นายสุรจิตร นามน้อย
- ผู้เรียบเรียง** : นางจารุวรรณ แก้วมหานิล เอ็นโธ
- พิสูจน์อักษร** : นางสาวไพเราะ บุญสุข
- ประสานงาน** : นายประยัต ห่อทรัพย์
: นางสาวรัตติยา โพธิ์แก้ว
- พิมพ์ครั้งที่ 1** : ธันวาคม 2563
- จำนวนพิมพ์** : 500 เล่ม
- จัดพิมพ์โดย** : ฝ่ายจัดการความรู้
สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
อาคารสยามทาวเวอร์ ชั้น 26 เลขที่ 989 ถนนพระราม 1 ปทุมวัน
กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 02-6115000 โทรสาร 02-6581413
เว็บไซต์ www.pidthong.org
Facebook : มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
- ขอบคุณ** : ผู้ถ่ายทอดความรู้ในพื้นที่โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเป็อง
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์
: เจ้าหน้าที่ และ อาสาสมัครพัฒนาหมู่บ้าน (อสพ.) โครงการพัฒนาแก้มลิง
หนองเล็งเป็อง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์
- พิมพ์ที่** : บริษัท บุญศิริการพิมพ์ จำกัด
โทร. 02-9416650 - 1

จากเส้นทางชีวิตในช่วงที่
ร่วมเรียนรู้ไปกับปิดทองหลังพระฯ พบว่า
ทุกคนมีลักษณะเด่นที่เป็นทุนเดิมคล้ายๆ กัน
เช่น ชอบทดลองทำสิ่งใหม่ๆ ใฝ่รู้ เปิดหู เปิดตา เปิดใจ
อยากแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เมื่อสำเร็จแล้วก็อยาก
จะบอกต่อ และไม่ท้อไม่ถอย เมื่อเจอกับปัญหา
ควรได้รับการยกย่องให้
เป็นครูภูมิปัญญาปิดทองหลังพระฯ

ครูภูมิปัญญา
หนองเล็งเปื้อน
จังหวัดกาฬสินธุ์

เกริ่นนำ

หนองเล็งเปื่อย เป็นแก้มลิงธรรมชาติขนาดใหญ่กว่า 800 ไร่ ที่รับน้ำจากลำน้ำปาว ซึ่งประสบปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้งมาตลอดทุกปี ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับโครงการดังกล่าวไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเมื่อปี 2554 และในปี 2556 มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ ร่วมกับ 7 หน่วยงานภาคีดำเนินการขุดลอกหนองเล็งเปื่อยภายใต้โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ และส่งเสริมให้ราษฎรทำเกษตรทฤษฎีใหม่โดยนำน้ำไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

ราษฎรที่อยู่โดยรอบหนองเล็งเปื่อย มีจำนวนถึง 53 หมู่บ้าน ครอบคลุม 4 ตำบล ใน 2 อำเภอ คือ อำเภอร่องคำ และกมลาไสย ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ ในรูปแบบและช่วงเวลาแตกต่างกันตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนแต่ละแห่ง เพราะมูลนิธิปิดทองหลังพระฯ ซึ่งต่อไปในเอกสารฉบับนี้จะเรียกว่า โครงการปิดทองหลังพระฯ (ตามที่เกษตรกรในพื้นที่เรียก) ได้เข้าไปทำกระบวนการ **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”** โดยสำรวจข้อมูลทุกมิติ ประชาคมกับราษฎรเพื่อรับรู้ปัญหา และร่วมขับเคลื่อนกับราษฎรที่มีความพร้อม ทำให้หลังจากขุดลอกหนองเล็งเปื่อยเสร็จสิ้นในปี 2558 จึงมีราษฎรที่หัวใจสู้ เข้าร่วมเรียนรู้กับโครงการฯ ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ไปประยุกต์ใช้จริงในพื้นที่การเกษตรของตนเอง

ผ่านมากกว่า 5 ปี มีเกษตรกรจำนวนไม่น้อย ที่ปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมทางการเกษตร นำแนวคิดและแนวปฏิบัติของโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยฯ ไปทำจริง เกิดประสบการณ์ความรู้จากการปฏิบัติจริงที่ทำให้ชีวิตเปลี่ยน ดังเช่นกรณีตัวอย่างของเกษตรกร 10 รายที่หยิบยกมานำเสนอในเอกสารฉบับนี้ จากเส้นทางชีวิตในช่วงที่ร่วมเรียนรู้ไปกับปิดทองหลังพระฯ พบว่าทุกคนมีลักษณะเด่นที่เป็นทุนเดิมคล้ายๆ กัน เช่น ชอบทดลองทำสิ่งใหม่ๆ ใฝ่รู้ เปิดหู เปิดตา เปิดใจ อยากแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เมื่อสำเร็จแล้วก็อยากจะบอกต่อ และไม่ท้อไม่ถอยเมื่อเจอกับปัญหา ลักษณะสำคัญดังกล่าวควรได้รับการยกย่องให้เป็นกรณีศึกษาปิดทองหลังพระฯ

สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นคือ พวกเขาได้ทำงานสานสัมพันธ์กับหลายหน่วยงานที่เข้ามาพร้อมกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ได้เพื่อนร่วมทางที่เป็นภักยาณมิตร พร้อมทั้งจะแบ่งปันความรู้ ได้ทำมากกว่าหนึ่งอาชีพเพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนของตลาดและดินฟ้าอากาศ ทำให้มีรายได้ตลอดทั้งปี ได้ใกล้ชิดธรรมชาติจากการลดการใช้สารเคมี สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า การมีความรู้ทำให้พวกเขามีทางเลือกมากขึ้น เสี่ยงน้อยลง นี่คือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่จับต้องได้ ที่ปิดทองหลังพระฯ นำมาให้ และหวังว่าพวกเขาจะเป็นครูผู้ถ่ายทอดสู่เกษตรกรรายอื่นๆ ในชุมชนต่อไป

ฝ่ายจัดการความรู้
สถาบันส่งเสริมและพัฒนาทักษะการปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
ธันวาคม 2563

สารบัญ

เรื่องศิลป์ ยุบลมาตย์ 06

ผู้นำการปลูกพืชผสมผสาน

ไพรวลัย ทวีโชติ 12

จากนักการเมืองท้องถิ่น...สู่ผู้นำเกษตรพอเพียง

วันเพ็ญ โคตะเพชร 20

คนเพาะเห็ด

ณัฏฐา ศิรารักษ์ 26

ชีวิตชีวาและสารชีวภัณฑ์ของแม่ตรี

ยุวดี ผลปรีย์ และ ทวงสุวรรณ หนูจิตร 32

จิ้งหรีด กับสุขภาวะของผู้สูงวัย

อภิปญญา โพธิ์ท้าว 38

มือใหม่วงการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ทองจันทร์ นาชัยสิทธิ์ 44

นักปลูกผัก ผู้ที่ไม่เชื่อใครง่ายๆ

ทองสุข สายโรจน์ 50

ผักพื้นบ้าน ทางเลือกทางรอดของพ่อทองสุข

เชิดชัย นาเจริญรัตน์ 56

ใช้ธรรมนำ เกษตรกรรมธรรมชาติ

กิริฎา ววพิเดช 62

คนชอบปลูกไผ่

เรื่องศิลป์ ยุบลมาตย์

ผู้นำการปลูกพืชผสมผสาน

การเลือกหนทางของหน่วยกล้าตาย

ในอดีตหนองเล็งเปื่อยมีความตื่นเขิน น้ำไม่เพียงพอต่อการทำเกษตร และในหน้าฝนก็ประสบกับปัญหาน้ำหลากท่วมพื้นที่การเกษตร โครงการปิดทองหลังพระฯ ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ และผู้นำชุมชนโดยรอบ จึงดำเนินการขุดลอกหนองเล็งเปื่อย ซึ่งในขั้นตอนการขุด ได้นำดินที่ขุด

“ครอบครัวพ่อนี้จากแต่ก่อนต้นมาต้องใช้เงิน แต่ปัจจุบันต้นมาก็ได้เงิน มีผักไปขาย นี่แหละเกิดจากที่ว่า เปลี่ยนความคิดชีวิตก็เริ่มเปลี่ยน”

จากหนองไปถมในพื้นที่ลุ่มต่ำบริเวณโดยรอบ แม้ว่าจะทำพื้นที่โดยรอบมีระดับสูงขึ้น น้ำไม่ท่วม แต่ก็ทำให้ที่ดินบางส่วนที่ถูกถมด้วยดินก้นหนองกลายเป็นดินไร้คุณภาพ ทำนาและปลูกพืชชนิดอื่นๆไม่ค่อยได้ผล ที่นาของพ่อเรื่องศิลป์จำนวน 35 ไร่ คือหนึ่งในที่ดินบางส่วนเหล่านั้น

ในปี 2557 โครงการปิดทองหลังพระฯ นำนักวิชาการมาสอบถามว่า มีเกษตรกรคนไหนที่สนใจจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโครงการ เพื่อนำกลับมาประยุกต์ใช้ในการพลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ของตนเองบ้าง มีเกษตรกรสนใจทั้งสิ้น 12 คน และพ่อเรื่องศิลป์คือหนึ่งในเกษตรกรเหล่านั้น พ่อเรื่องศิลป์เล่าว่า เกษตรกรที่สนใจทั้งหมดเป็นคนกล้าได้กล้าเสีย เมื่อเห็นโอกาสเข้าก็เลยไม่กลัวความล้มเหลว “หน่วยกล้าตาย” พ่อเรื่องศิลป์ให้คำนิยามเกษตรกรกลุ่มแรกแบบนี้

หลังตกปากรับคำกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ทุกคนได้เข้าไปฝึกอบรมที่วัดปานาคำ บ้านโคกกลาง ตำบลจุมจัง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและนิสัยของตัวเอง สิ่งที่พ่อจำได้ไม่ลืมจากการอบรมครั้งนั้น

คือความรู้เรื่อง ‘การทำเกษตรแบบหลุมพอเพียง’ ที่พ่อไม่เคยได้ยินที่ไหนมาก่อน เพื่อนเกษตรกรคนอื่นๆ ได้ยินถึง บางคนถึงกับถอดใจ “*แม่นบ่นอมาเที่ยวนี้*”

หลังวิทยากรบรรยายให้ความรู้ พ่อเรื่องศิลป์จึงได้รู้ว่าเกษตรหลุมพอเพียงก็คือเทคนิคการปลูกพืชทุกอย่างในหลุมเดียว ขนาดหลุม กว้าง 2 เมตร ยาว 2 เมตรลึก 50 เซนติเมตร (2 x 2 x 50) โดยพืชที่ปลูก มีกล้วย คือแม่หลัก ปลูกพืชอายุสั้นรอบๆ แล้วปลูกไม้เศรษฐกิจทั้งสี่มุม เมื่อถึงหน้าแล้งกล้วยจะเป็นตัวอุ้มน้ำไว้ให้กับต้นพืชชนิดอื่นได้

ในการเข้าร่วมอบรมครั้งนั้น วิทยากรให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมแต่ละคนเลือกว่าอยากทำการเกษตรแบบไหน ระหว่างทำเกษตรหนึ่งไร่หนึ่งแสน กับ การทำเกษตรแบบผสมผสานพ่อ

เรื่องศิลป์ได้เลือกแบบหลัง เพราะเห็นว่าในจำนวนพื้นที่นาทั้งหมดของตัวเอง มีพื้นที่ส่วนหนึ่งจำนวน 1 ไร่ 2 งาน มีความเหมาะสมที่สำคัญ การทำเกษตรแบบผสมผสานสามารถเลือกทำในแบบแผนของตัวเอง อยากปลูกอะไรก็นำมาปลูกได้ ต่างกับเกษตรหนึ่งไร่หนึ่งแสนที่ต้องทำตามต้นแบบที่วางไว้ นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว พ่อเรื่องศิลป์ก็ทำการเกษตรแบบโบราณอยู่แต่เดิม หากนำองค์ความรู้ที่มีมาประกอบใช้กับองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการอบรม เช่น ความรู้เรื่องสารชีวภัณฑ์ในการกำจัดศัตรูพืช ความรู้เรื่องเกษตรแบบหลุม

พอเพียง ความรู้เรื่องดิน น้ำ ฯลฯ พ่อคิดว่าน่าจะสามารทำได้จริงมากกว่า

ข้อดี-ข้อด้อยของทางที่เลือก

หลังลงมือทำการเกษตรแบบผสมผสาน พ่อเรื่องศิลป์พบว่า ข้อดีของการเกษตรแบบนี้คือ ได้พืชผักหลายอย่าง ตอนหลังแปลงเกษตรของพ่อเรื่องศิลป์เป็นสถานที่ศึกษาดูงานขององค์กรต่างๆ หลายแห่ง การมีพืชผักหลากหลายชนิดดังกล่าวก็ยิ่งเป็นผลดี เพราะสามารถยกเป็นตัวอย่างให้ผู้มาศึกษาได้เห็นจริงๆ “เขากามหาพืชผักแบบไหนพ่อก็มีหมด” พ่อเรื่องศิลป์บอก

ขณะที่จุดอ่อนของการเกษตรแบบผสมผสาน พ่อเรื่องศิลป์เล่าว่าไม่ค่อย

เจอ หากจะมีก็เป็นเรื่องการแก้ปัญหาคุณภาพดินที่มีมาก่อนหน้า เพราะต้องใช้เวลานานในการฟื้นฟู ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้เข้ามาแนะนำ ทั้งโรยปูนขาว ทำปุ๋ยพืชสด ปลูกปอเทือง และต้องหาซื้อดินนาจากที่อื่นมาถมอีกรอบ เพื่อให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เร็วขึ้น

ปัจจุบัน นอกจากพ่อเรื่องศิลป์กับภรรยาจะเป็นแรงงานหลักในการทำการเกษตรผสมผสานในพื้นที่ดินผืนนี้แล้ว ลูกๆ ยังมาช่วยดูแลงานในสวน และคอยให้กำลังใจอยู่เสมอ

คบปิดทองหลังพระ

พ่อเรื่องศิลป์เล่าว่า โครงการปิดทองหลังพระฯ มีบทบาทสำคัญในการเป็นพี่เลี้ยงและคอยช่วยเหลือประสานงานต่างๆ ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการหากเกษตรกรต้องการองค์ความรู้เรื่องอะไร โครงการก็จะประสานผู้รู้เรื่องนั้นๆ ให้

สิ่งที่พ่อเรื่องศิลป์ประทับใจมากคือ คณะทำงานได้ลงพื้นที่เข้ามาแลกเปลี่ยนความคิด ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาชุมชน กับชาวบ้านจริงๆ การช่วยเหลือในการ แก้ไขปัญหาจึงถูกจุด นอกจากนี้แล้ว บางเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับการช่วยเหลือด้าน การเกษตร หากเห็นว่าชาวบ้านกำลัง ประสบปัญหา เจ้าหน้าที่ก็ไม่นิ่งดูดา ยที่จะยื่นมือเข้าช่วยเหลือ เช่น เมื่อพบ ว่าเกษตรกรประสบปัญหาเรื่องหลังคา บ้าน ปิดทองก็สนับสนุนไฟหญ้ามาให้ มุงหลังคาเป็นต้น

พ่อเรื่องศิลป์คนใหม่

จากเดิมที่ทำนาอย่างเดียว ปัจจุบัน พ่อเรื่องศิลป์หันมายึดหลักเศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวพระราชดำริของรัชกาล ที่ 9 ใช้เป็นอาชีพและแนวทางในการ ดำเนินชีวิต พ่อเรื่องศิลป์คนเก่า กลัว

เจ้าหน้าที่รัฐ ไม่กล้าพูด ไม่กล้านำเสนอ ข้อมูลต่างๆ ปัจจุบันสามารถเป็นวิทยากร บรรยายความรู้ให้คนอื่น และรู้จักการ เข้าหาคนอื่นมากขึ้น กลายเป็นตัวแทน ชาวบ้านในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ในที่ประชุม กล้าคิด กล้าแสดงออก พ่อ เรื่องศิลป์บอกว่า การแสดงความคิดเห็น ไม่ต้องกลัวว่าจะผิด มีอะไรที่ต้องการ พูด อธิบาย ก็ให้พูดให้จบในที่ประชุม จะได้ไม่ต้องมานั่งบ่นอยู่คนเดียวใน ตอนหลัง พ่อเรื่องศิลป์เล่าว่า การเป็น วิทยากรออกไปให้ความรู้แก่คนภายนอก ทำให้ได้ความรู้เพิ่มขึ้น เนื่องจากเราก็ได้ ฟังคนอื่นร่วมด้วย สามารถเก็บเกี่ยวองค์ ความรู้มาปรับปรุงในพื้นที่ตัวเองได้

ก้าวต่อไป

ปัจจุบัน แม่พ่อเรืองศิลป์คิดว่า เกษตรผสมผสานของตัวเองเริ่มจะประสบความสำเร็จขั้นหนึ่งแล้ว แต่อีกทางหนึ่ง พ่อเรืองศิลป์ก็เลือกที่จะปลูกไม้เพื่อไว้ส่วนหนึ่งด้วย เพราะเห็นว่าเป็นพืชที่ทนต่อน้ำท่วม หากวันไหนเกิดโชคร้าย น้ำท่วมสวนผสมผสานขึ้นมาผลิตผลจากไม้จะได้ช่วยค้าพยุขีวิตเอาไว้ได้

“เราต้องสร้างทางเลือกที่หลากหลายเอาไว้ เกิดอะไรขึ้นมา จะได้ไม่ต้องล้มลุกคลุกคลาน” พ่อเรืองศิลป์กล่าว

สำหรับอนาคตของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับความช่วยเหลือมาจากโครงการมาด้วยกัน พ่อเรืองศิลป์ ประเมินว่าตอนนี้สมาชิกส่วนใหญ่สามารถเดินหน้าต่อไปเองได้ เพราะหลายปีที่ร่วมงานกันมา คงทำให้เกิดประสบการณ์ที่สามารถทำให้ก้าวกันไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง

“ทำงานกันเป็นกลุ่มเป็นเรื่องยาก เพราะต้องเอาใจจากหลายๆ คนมารวมเป็นใจเดียว สิ่งสำคัญคือต้องรับฟังซึ่งกันและกัน เราทำงานร่วมกันมาหลายปี ได้เรียนรู้ ได้เข้าใจปัญหาในการทำการเกษตรกันมาหลากหลาย เราต่างก็มีประสบการณ์จากการลงมือทำกันมานาน สิ่งเหล่านี้ คงจะช่วยให้อนาคตของแต่ละคนไปได้ต่อ ส่วนอนาคตของกลุ่ม หากเมื่อมีปัญหาอะไรแล้วพูดคุยกัน เคารพในกฎระเบียบในกลุ่มของกลุ่ม ก็ไม่ต้องกลัวว่ามันจะล้ม”

สุดท้ายพ่อเรืองศิลป์ อยากให้ทุกคนลองปรับเปลี่ยนความคิด จากที่เคยทำอะไรในแบบเดิมๆ ลองทำอะไรใหม่ๆ ดูบ้าง *“เปลี่ยนความคิด ชีวิตก็เปลี่ยน”* พ่อเรืองศิลป์สรุป

เรืองศิลป์ ยุบลมาตย์ อายุ 68 ปี
หมู่ที่ 1 บ้านโพงาม ต.โพงาม
อ.ร่องคำ จ.กาฬสินธุ์

ไพรวัลย์ ทวีโชติ

จากนักการเมืองท้องถิ่น...
สู่ผู้นำเกษตรพอเพียง

“ความสุขคือการให้ การได้ทำงานและเห็นคนอื่นมีความสุข แม่ก็มีความสุข”

ทางที่ต้องเลือก

ไพโรวัลย์ ทวีโชติ หรือแม่เตี้ย อดีตเคยเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลสามัคคีควบคู่กับการทำนาทำสวน ในปี 2555 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามัคคีได้แจ้งในที่ประชุมสภาว่าจะมีทหารมาดำเนินโครงการขุดลอกหนองเล็งเปื้อน

ต่อมาวันที่ 17 เดือนสิงหาคม ปี 2556 โครงการปิดทองหลังพระฯ เข้ามาประชาคมที่หมู่บ้านของเธอเป็นครั้งแรก มีการสอบถามความต้องการและความคิดเห็นของชาวบ้าน วันนั้นเธอแนะนำตัวเองและทำความเข้าใจคำชี้แจงเกี่ยวกับโครงการ

เดือนธันวาคม ปี 2556 เริ่มมีการขุดลอกหนองเล็งเปื้อน แม่เตี้ยรับผิดชอบเรื่องอาหารให้กับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานทหาร และช่วยประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และเข้ามาติดต่อในพื้นที่ ปีเดียวกันนั้น

บทบาทการเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของแม่เตี้ยใกล้เคียงหมดวาระ เธอจึงหยุดร่วมทำงานกับปิดทองเพื่อเตรียมตัวในการหาเสียงสมัครลงเลือกตั้ง ต่อ แต่วันหนึ่ง หม่อมราชวงศ์ดิศนัดดา ดิศกุล ประธานกรรมการสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ หรือที่หลายคนเรียกว่า “คุณชาย” ได้พูดกับเธอว่า “ไม่ว่าจะอยู่ตรงไหนเธอก็สามารถช่วยชุมชนได้เหมือนกัน”

ตอนนั้น ใจหนึ่งของเธอเองยังอยากช่วยโครงการปิดทองหลังพระฯ ต่อ

เพราะเห็นว่าเจ้าหน้าที่หลายคนยังไม่รู้จักความต้องการของคนในชุมชนดีเท่าที่ควร เมื่อได้ยินคำพูดของคุณชาย เธอจึงล้มเลิกที่จะลงสมัครสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและตัดสินใจอยู่ช่วยงานโครงการต่อ โดยครั้งนี้แม่เตี้ยจะได้รับค่าตอบแทนด้วย

“อยู่กับปิดทองมันผูกพัน และแม่ก็อยากช่วยคนในชุมชนจริงๆ” แม่เตี้ยบอก

นอกจากทำนา ทำสวน เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และช่วยงานปิดทองแล้ว ในช่วงปีนั้น บทบาทอีกอย่างหนึ่งของแม่เตี้ยคือการเป็นดีเจสถานีวิทยุชุมชน คลื่น 105.75 MHz จัดรายการทุกวันเสาร์ ช่วง 09:00-11:00 น. คลื่นวิทยุที่เธอจัดรายการครอบคลุมพื้นที่หลายอำเภอ จึงเป็นช่องทางที่ดีที่ทำให้เธอสามารถใช้เป็นช่องทางประชาสัมพันธ์การทำงานและความรู้ที่ปิดทองนำเข้ามาส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่บทบาทของเธอจึงค่อยๆ ปรากฏความโดดเด่นและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากทุกฝ่าย ทั้งจากเกษตรกร หน่วยงานรัฐ และโครงการปิดทองหลังพระฯ

บทบาทของแม่เตี้ยกับเส้นทาง อิกยาวไกล

งานที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของโครงการปิดทองหลังพระฯ ในพื้นที่หนองเล็งเปื้อนคือ “สหกรณ์การเกษตร หนองเล็งเปื้อน” สหกรณ์ดังกล่าวมีบทบาทหน้าที่ในการหาตลาดและรวบรวมผลผลิตของสมาชิกส่งจำหน่าย ตอนนี้ ตลาดหลักของสหกรณ์มีอยู่สามแหล่งด้วยกันคือ ห้างบิ๊กซี แม็คโคร และโรงพยาบาล

ในสหกรณ์ นอกจากจะเป็นหนึ่งในคณะกรรมการมีหน้าที่ตรวจเช็คคุณภาพสินค้าแล้ว แม่เตี้ยยังทำหน้าที่

รวบรวมผักจากสมาชิกไปขายให้กับหมอ พยาบาลและคนไข้ที่โรงพยาบาล ทั้งโรงพยาบาลประจำอำเภอ ร่องคำ โรงพยาบาลในเมืองกาฬสินธุ์ และโรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เธอบอกว่า สินค้าของสหกรณ์มีจุดเด่นที่สำคัญคือเป็นผักอินทรีย์ ทำให้พืชผักของสหกรณ์เป็นที่นิยม มีเท่าไรก็สามารถจำหน่ายได้หมด แต่กระนั้นก็ตาม แม่เตี้ยบอกว่า เส้นทางการทำงานของสหกรณ์ยังอีกยาวไกล ช่องทางตลาดที่เกิดขึ้นเป็นแค่ความสำเร็จเบื้องต้นเท่านั้น สหกรณ์ยังต้องพัฒนาอีกหลายอย่าง เช่น การสร้างความเข้าใจเรื่องระบบสหกรณ์ให้กับสมาชิก การบริหารจัดการแบ่งผลประโยชน์ และการรักษาคุณภาพของพืชผล เธออธิบายว่า ทุกวันนี้สมาชิกบางส่วนยังไม่ค่อยเข้าใจและไม่ยอมรับหลักเกณฑ์การคัดคุณภาพของผลผลิตของตนอย่างทั่วถึง เพราะบางที เวลาคัดแยกสินค้าพืชผลให้อยู่ในระดับเกรดรองหรือไม่ผ่านการคัดคุณภาพ สมาชิกก็จะเกิดความไม่พอใจ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ต้องใช้เวลาในการแนะนำทำความเข้าใจ

นอกจากนี้ ปัญหาความไม่เข้าใจในทิศทางตลาด และการขาดความรู้ว่าสมาชิกคนไหนมีความชำนาญในการ

ปลูกพืชอะไรของคณะกรรมการสหกรณ์ ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ต้องแก้ไขและพัฒนาต่อไป เพราะถ้าสามารถทำได้ คณะกรรมการสหกรณ์ก็จะมีแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนสมาชิกได้ถูกทาง ยิ่งถ้าโครงการปิดทองหลังพระฯ ถอนตัวไป สหกรณ์ต้องยืนบนขาของตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวของคณะกรรมการจะเป็นพื้นฐานที่ดีที่จะทำให้สหกรณ์ยั่งยืน

ผู้เชื่อมระหว่างปิดทองหลังพระฯ และชุมชน

การเข้าถึงความต้องการ และตระหนักถึงวิถีคิด วิถีปฏิบัติของชุมชนนั้น แม่เตี้ยเห็นว่าจำเป็นต้องมีผู้ช่วยในการเชื่อมโยง ระหว่างเจ้าหน้าที่จากภายนอก กับผู้ที่รู้จักชุมชนเป็นอย่างดี แม่เตี้ยบอกว่า ที่ผ่านมามีบทบาทสำคัญตรงนี้ โดยอธิบายว่า ผู้ที่อยู่ในชุมชนด้วยกันจะสามารถพูดคุยเข้าใจความต้องการของคนในชุมชนมากกว่าเจ้าหน้าที่จากภายนอกที่อาจจะมีความรู้มีหลักวิชาการ แต่ไม่เข้าใจมิติชุมชนด้านต่างๆ

“จะให้คนในชุมชนมาร่วมมือด้วยนั้น ต้องทำความเข้าใจ ต้องสร้างการยอมรับ ก่อน จึงจะขับเคลื่อนได้ บทบาทนี้ต้องหาคนในชุมชนนั้นแหละมาเป็นผู้ช่วย” เธอกล่าว

สำหรับแม่เตี้ย เธอบอกว่าตัวเองมีเทคนิคการเข้าถึงชุมชนโดยการเข้าไปพูดคุยกับชุมชนเหมือนพี่น้อง

“ค่อยๆ ชักชวนให้วิเคราะห์ตัวเองก่อน ว่าสามารถพึ่งตัวเองได้ในระดับไหน ทำอะไรเองได้บ้าง หลังจากนั้นก็จะค่อยแนะนำว่าจะยกระดับคุณภาพชีวิตภายในครอบครัวได้อย่างไร ที่ใช้ต้นทุนที่ตัวเองมีและสอดคล้องกับวิถีเดิมของเขาให้มากที่สุด จะปลูกผัก จะเลี้ยงปลา เลี้ยงกบ ก็ว่าไป แต่จะต้องทำให้เขารู้สึกว่าไม่เป็นภาระ” แม่เตี้ยอธิบาย

แม่เตี้ยยกตัวอย่างคนในชุมชนที่เธอเข้าไปแนะนำแล้วสร้างความภูมิใจให้กับตนเองเป็นอย่างมาก คือแม่วันเพ็ญ แห่งบ้านหนองเต่า “เดิมที่เขาจะเข้าร่วม

ทำทุกอย่าง มีโครงการตัวไหนมาก็จะร่วมทำ แต่แม่เห็นว่าเขาเก่งเรื่องการเพาะเห็ดกว่าคนอื่น คนเราจะเก่งทุกอย่างเก่งทุกอย่างเป็นไปได้ ก็เลยส่งเสริมเขาเรื่องการเพาะเห็ด” ทุกวันนี้แม่วันเพ็ญจึงเอาดีด้านเพาะเห็ดตลอดมา และถือเป็นหนึ่งในสมาชิกสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จอย่างน่าชื่นชม

อุปสรรคและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชน

แม่เตี้ยบอกว่า ธรรมชาติของชาวบ้านจะไม่ชอบการบังคับหรือสั่งอะไรที่เป็นวิชาการเกินไป ชาวบ้านจะต่อต้านไว้ก่อน เพราะฉะนั้น ในการทำงานร่วมกับชุมชน จะต้องค่อยๆ ชี้แนะแนวทางเพื่อให้เขาคิดวิเคราะห์ด้วยตัวเองก่อน แล้วค่อยๆ เข้าสู่วิธีการปฏิบัติ

กระนั้นก็ตาม แม่จะปฏิบัติการดังกล่าวแล้วก็จะทำให้ชาวบ้านเข้าร่วมทั้งหมด เพราะยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่เป็นตัวแปร อย่างที่ชุมชนของแม่เตี้ย เธอบอกว่าชาวบ้านจำนวนไม่น้อยยังไม่ลองทำตามวิธีที่แนะนำ เนื่องจากพวกเขาไม่กล้าเสี่ยงที่จะลงทุนกลัวขาดทุน เช่น การเลี้ยงจิ้งหรีด แม่เตี้ยเคยแนะนำให้ใช้ฟักทองเป็นอาหารจิ้งหรีด เพราะจะทำให้จิ้งหรีดโตเร็ว

แข็งแรง และยังมีรสชาติที่ดีกว่าการเลี้ยงแบบเดิม ทั้งตลาดก็ยังต้องการมาก แต่ผู้เลี้ยงบางคนไม่ยอมทำตาม เพราะไม่อยากแบกรับต้นทุนที่เพิ่มขึ้นบ้าง

“การเปลี่ยนแนวคิดคนนี้ยากมาก” เธอบอก

สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนนั้น แม่เตี้ยมองว่า ทุกวันนี้ สมาชิกสหกรณ์มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด กลุ่มปลูกผักก็สามารถต่อรองกับตลาดมากขึ้นเธอบอกว่า ตอนนี้มีครัวเรือนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเริ่มสนใจที่จะเข้าร่วมมากขึ้น และเกษตรกรจำนวนไม่น้อย เริ่มลดการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร เพราะเริ่มหันมาสนใจเรื่องสุขภาพ

“ปิดทองมาให้ความรู้เรื่องเกษตรไร้สารเคมี ว่านอกจากจะทำให้จำหน่ายได้ในราคาที่สูงกว่าปกติแล้ว จะส่งผลดีต่อสุขภาพด้วย ตอนนี้เรื่องนี้ก็เลยเริ่มแพร่หลาย เป็นที่ยอมรับมากขึ้น” แม่เตี้ยกล่าว

ความภูมิใจของแม่เตี้ย

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความสุขที่ได้รับจากการช่วยชุมชน ในบทบาทการเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับการเป็นคณะกรรมการสหกรณ์การเกษตร แก้มลิงหนองเล็งเป๊อ แม่เตี้ยบอกว่า ตอนเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นการช่วยแก้ปัญหาบรรเทาทุกข์ที่เกี่ยวกับระบบสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นการแก้ปัญหาที่หมดไปเป็นครั้งๆไป แต่การมาเป็นส่วนหนึ่งของปิดทองหลังพระฯ นั้นทำให้เธอได้มีโอกาสช่วยเหลือชาวบ้านในการปรับเปลี่ยนความคิด และพัฒนาทักษะการทำอาชีพเกษตร ที่จะทำให้ชีวิตครอบครัวของเขาดีขึ้นในระยะยาว

ทุกวันนี้ แม่เตี้ยได้รับเงินจากลูกสาวส่งให้ใช้จ่ายทุกๆเดือน ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่ารายได้ที่เธอหาได้เอง ไม่ว่าจะเป็นเงินค่าตอบแทนจากโครงการปิดทองหลังพระฯ และเงินจากการขายไข่ไก่ที่เธอเลี้ยงเอาไว้ขายได้การสนับสนุนจากปิดทอง หากคิดเป็นร้อยละ เธอบอกว่ารายได้ในเดือนหนึ่งของเธอ 60 เปอร์เซ็นต์มาจากลูกสาว 30 เปอร์เซ็นต์มาจากการขายไข่ไก่ ส่วนอีก 10 เปอร์เซ็นต์คือรายได้จากค่าตอบแทนจากโครงการปิดทองหลังพระฯ ซึ่งเป็นเงินไม่มาก แต่เมื่อเทียบกับความสุขที่ได้รับเปรียบเทียบกับกันไม่ได้ เพราะสิ่งที่ปิดทองให้ มีคุณค่า

มากกว่าเงินมากมาย นั่นคือความรู้และการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ทั้งจากเจ้าหน้าที่ปัดทองและชาวบ้าน

ในบางวันของการทำงาน แม่เตี้ยบอกว่า มีบ้างที่เธอหมดกำลังใจ ไม่ว่าจะเป็นตอนทำงานกลุ่มแล้วผลที่ออกมาไม่เป็นที่น่าพอใจ หรือตอนที่บุคลากรในสำนักงานไม่เข้าใจกัน กระนั้นเธอก็พยายามค้นหาความสุขในการทำงานให้ได้ เธอบอกตัวเองเสมอว่า “*ทำการเกษตรนั้นนอกจากจะเพื่อสร้างรายได้แล้วยังต้องเป็นการเพิ่มความสุขให้กับตัวเองด้วย*”

ความสุขอยู่ตรงไหน ต้องให้ชัด

หลายคนมองว่า ความต้องการของชาวบ้านนั้นไม่มีที่สิ้นสุด ช่วยเหลือยังไงก็ไม่จบสิ้น แต่จากประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา แม่เตี้ยเห็นว่าไม่ได้เป็นแบบนั้นทั้งหมด ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล เธอบอกว่า “*เราต้องชี้ให้เขาเห็นให้ได้ว่า ทำถึงจุดไหนแล้วจะมีความสุข อาจไม่ต้องมีเงินฝากเยอะ ขอแค่ให้มีพอกินพอใช้ในยามจำเป็น ความสุขไม่ได้อยู่ที่เงิน แต่ความสุขอยู่ที่ ข้าว ปลา อาหาร ถ้าเขาเข้าใจแบบนี้สิ่งที่หลายคนมองก็ไม่จริง*” เธอว่า

ในอนาคต เธอวาดฝันไว้ว่าอยากให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของโครงการมากกว่านี้ แล้วลงมือช่วยกันจริงจัง ในการทำงานกลุ่มต่างๆ ก็จะต้องร่วมมือกันให้เข้มแข็ง คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้มากขึ้น หากทำเช่นนี้ได้ ก็จะสามารถเดินหน้าได้ด้วยตัวเองอย่างจริงๆ สักวันหนึ่ง

ไพรวัลย์ ทวีโชติ อายุ 60 ปี
หมู่ที่ 1 บ้านโนนสามัคคี ต.สามัคคี
อ.ร่องคำ จ.กาฬสินธุ์

วันเพ็ญ โคตะเพชร คนเพาะเห็ด

เมื่อช่างตัดเย็บกลับบ้าน

แม่วันเพ็ญเป็นช่างตัดเย็บเสื้อผ้าอยู่ในเมืองกรุงตั้งแต่ยังเป็นสาวรุ่น เธอเริ่มต้นอาชีพในโรงงานผลิตเสื้อผ้าตั้งแต่อายุ 13 ปี วันเวียนอยู่ในวงการตัดเย็บเสื้อผ้ามาค่อนข้างชีวิตไม่เคยคิดฝันว่าวันหนึ่งจะเป็นเกษตรกร

เธอเล่าว่า ตัวเองมีความหลงใหลเรื่องการเย็บผ้ามาก ถึงขนาดลงทุนไปเรียนด้านการออกแบบเสื้อผ้าเป็นอาชีพ เมื่อเธอกับสามีตัดสินใจกลับมาอยู่บ้านและยังคงยึดอาชีพเย็บผ้า หมวก หมอน และสินค้าพื้นเมือง สร้างรายได้ให้กับ

“ทำทุกอย่างต้องมีอุปสรรคกันทุกคน
แต่เราต้องมีใจที่สู้ ใจรักและมีความขยันอดทน
เราถึงจะเดินไปได้”

ครอบครัว โดยมีสามีทำหน้าที่ส่งขายตามผู้รับ
ซื้อต่างๆ ทั้งในและต่างจังหวัด เธอบอกว่า การ
ตัดเย็บผลิตสินค้าพื้นเมืองนั้นใช้เงินลงทุนสูงมาก
จึงมองหาอาชีพเสริมอย่างอื่นเป็นรายได้เสริม
ให้ครอบครัว จึงเริ่มหันมาสนใจการปลูกผักและ
เพาะเห็ดขาย

แม้วันเพ็ญไม่เคยเพาะ
เห็ดมาก่อน เพียงเคยเห็นเพื่อน
บ้านในหมู่บ้านที่เธอเคยอาศัย
อยู่กับพ่อแม่ตอนเด็กเขาเพาะ
เห็ดฟางขาย คิดว่าน่าจะทำได้
จึงเริ่มเพาะเห็ดครั้งแรกในชีวิต
เมื่อปี 2553 โดยได้เงินจาก
ขายสร้อยทองที่เป็นสมบัติที่มี
ติดตัวอยู่ในตอนนั้นมาลงทุน

“ได้ทุ่มเงินไป 30,000
บาท ได้เชื้อเห็ดมาจำนวน
5,000 ก้อน ก็เอามาลองทำ
แบบบ้าๆ บอ เพราะตอนนั้น
ยังไม่มีองค์ความรู้เรื่องเห็ด
อะไรเลย” เธอเล่าแกมหัวเราะ
ต่อความกล้าเสี่ยงของตัวเอง

ช่วงปีสองปีแรกเธอทุ่มเท
แรงกายแรงใจให้การเพาะ
เห็ดอย่างสุดตัว เธอบอกว่า
เคยทำจนถึงขั้นไม่ได้พัก “*ทำ
จนลืมเวลา เลยวันเลยคืน*”
ไปก็เคยมี

เริ่มจากการฝึกอบรมในครั้งนั้น

เมื่อปี 2556 แม่วันเพ็ญได้เข้าร่วมการประชุมที่วัดป่าหนองเต่า ซึ่งเป็นการประชุมร่วมกันระหว่างบ้านโคกสีและบ้านหนองเต่า เรื่องการขุดลอกหนองเลิงเปือย วันนั้นเจ้าหน้าที่บอกในที่ประชุมว่า “ไม่ใช่แค่ขุดไปแล้วเหมือนหน่วยงานอื่นที่ขุดเสร็จแล้วก็ทิ้งไปแต่เป็นขุดที่ เมื่อมีน้ำแล้ว จะเริ่มมีอาชีพให้ทุกคนอยู่ได้” เธอได้ยินเช่นนั้นก็เริ่มสนใจ ทั้งเห็นว่าโครงการดังกล่าวเป็นโครงการพระราชดำริ ก็เลยรู้สึกว่าเป็นบุญของเราที่ได้เข้าร่วม” เธอบอก

แม่วันเพ็ญบอกว่า ตอนนั้นเธอยินดีและตื่นเต้นที่ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากเป็นช่วงที่เธอหันมาทำเกษตรอยู่พอดี แม้ใจหนึ่ง จะรู้สึกกังวลกับเส้นทางในอาชีพใหม่ของตนอยู่บ้าง “ก็ลองดู เข้าไป ไม่ได้หวังอะไรมาก แค่จะเข้าไปเอาความรู้เพื่อมาต่อยอดของตัวเอง”

หลังจากวันประชุมที่วัดประมาณ 1 เดือนเธอจึงมีโอกาเข้าชมที่วัดปานาคำ เพื่อปรับ

เปลี่ยนทัศนคติ เปลี่ยนความคิดวิธีแบบเดิม มาคิดใหม่ทำใหม่ ทักษะที่ได้กลับมาจากการอบรมในตอนนั้นคือ การทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งตนได้นำมาประยุกต์ใช้ในการทำรายรับรายจ่ายในครอบครัวของเธอมาตลอด

การเรียนรู้จากการลงมือทำ

วันเพ็ญบอกว่าสิ่งสำคัญในการดูแลเห็ดให้ออกดอกตามที่ต้องการคืออากาศและอุณหภูมิในโรงเพาะ เห็ดต้องการอุณหภูมิที่เหมาะสมกับการออกดอก บางคนอบเชื้ออย่างเดียวโดยไม่ควบคุมอุณหภูมิและอากาศ เห็ดก็จะเหี่ยว วัสดุคลุมและมุงโรงเพาะเห็ดหลายคนใช้พลาสติกหรือแกล่น แต่สำหรับเธอเลือกที่จะใช้ฟางข้าวและหญ้าคา เพราะเวลาอากาศร้อนเกินไปก็สามารถเปิดน้ำใส่ฟางข้าวและหญ้าให้เก็บความชื้นเอาไว้ได้

“เห็ดลม เวลาจะปิดอบเพื่อให้ดอกเห็ดแตกหน้าใหม่ขึ้นมา ต้องเอาหญ้าคากับฟางข้าวออก แต่เห็ดนางฟ้ากับเห็ดขอนขาว ไม่ต้องเอาหญ้าคากับฟางข้าวออก” เธออธิบาย

ความรู้และเทคนิคต่างๆ เหล่านี้ เกิดจากการทดลองด้วยตัวเอง บางส่วนได้จากการเข้าอบรมและการศึกษาผ่าน YouTube เธอเอาใจใส่ในเทคนิคการผลิต จนเห็ดของเธอได้รับความนิยมจากลูกค้า ลูกค้าบอกเธอว่า เห็ดของเธอจะอ่อน นุ่ม ไม่เหม็นรา และไม่แข็งไม่เหนียวเหมือนของเจ้าอื่นๆ

“เรามีความสุขที่ได้เห็นผลงานของตัวเอง วันทั้งวันจึงขลุกอยู่แต่ในโรงเพาะเห็ด เราชอบดูเวลาที่เห็ดออกดอกเยอะๆ เห็นก้อน มันสวยจนแทบไม่อยากเก็บขาย”

มาถึงปัจจุบันวันเพ็ญยังส่งต่อความรู้เรื่องการเพาะเห็ดของเธอ ด้วยการเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานอีกด้วย “เราไม่หวังเรื่องวิชาความรู้เลย จะสอนให้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะไรก็ตาม อยู่ที่คุณจะปฏิบัติตามไหม” เธอว่า แล้วตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า “คนส่วนใหญ่จะให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้นในระยะแรก แต่เมื่อเวลาผ่านไปก็ละทิ้งไม่สนใจอีกต่อไป แบบนี้ก็ไม่รอด”

กว่าจะมาถึงวันนี้

แม้ปัจจุบันการงานของแม่วันเพ็ญจะไปได้อย่างมีอนาคต แต่ที่ผ่านมาเส้นทางของเธอไม่ได้ราบรื่นตลอด ต้องอดทนกับความเหนื่อยยากหลายๆ ครั้ง อย่างปีก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการกับปิดทอง เธอเล่าว่า ดอกเห็ดไม่ออกเลย เพราะอากาศหนาวจัด

เธอต้องอดทนกับสิ่งที่เกิดขึ้น พยายามคิดว่ามันเป็นเรื่องของ ธรรมชาติที่เหนือการควบคุมสิ่งเดียว ที่ทำได้คือต้องไม่ยอมแพ้ พลัด ครั้งนี้ ก็สามารถลุกขึ้นสู้ครั้งใหม่ได้

แม่วันเพ็ญเล่าว่า ตอนที่เธอ เข้าอบรมเรื่องการเพาะเห็ด มีผู้ร่วม ฝึกอบรมด้วยกัน 6 คน แต่ปัจจุบัน

ไม่มีใครทำจริงจังเช่นเธอเหลือสักคน ส่วนใหญ่มีภารกิจอย่างอื่น ทำให้ไม่มีเวลา บางคนไม่ได้ลองแม้แต่การเริ่มต้น อ้างว่าไม่มีเวลาบ้าง กังวลเรื่องตลาดบ้าง แต่ สำหรับเธอเห็นว่าการตลาดไม่ใช่ปัญหา เพราะเห็ดเป็นอาหารและทุกคนทานได้ อย่างไรเสียมันก็ขายได้

“ทุกคนมักจะนึกว่า ทำมาค้าขายไม่ได้ ไม่รู้จะทำทำไม แต่เรากลับคิดว่า นึก เอาแบบนั้นไม่ได้หรอก เรายังไม่มีสินค้าเราจะไปหาตลาดได้ยังไง” แม่วันเพ็ญกล่าว และว่า “เรามักมีความคิดสวนทางกับคนอื่น คือคนอื่นเขามักจะคิดว่า สินค้ามันไม่ ต้องเยอะ ถ้ายังไม่มีตลาด แต่สำหรับเราคิดว่า ผลิตออกมาเยอะๆเลย เดี่ยวมันก็จะ มีที่ไปเอง อยู่ที่ว่าเราจะทำต่อเนื่องหรือเปล่า”

เมื่อรู้จักประยุกต์ใช้ อะไรก็มีประโยชน์

สิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดหลังจากร่วมงานปิดทอง แม่วันเพ็ญบอกว่า ตนเองมีความรู้ด้านการเกษตรมากขึ้น ได้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่วขึ้น ทั้งๆที่สมัยก่อนไม่กล้า นอกจากนั้น เธอยังได้ความรู้เรื่อง บัญชี เรื่องการยกระดับสินค้าให้ดูมีมาตรฐานขึ้น เช่น การขอโลโก้ให้กับกลุ่มผัก หนองเล็งเปื้อย

แม้ว่าในส่วนของการเพาะเห็ดของเธอจะใช้ความรู้ชุดเดิมที่ศึกษาเรียนรู้ ด้วยตัวเองตั้งแต่ปี 2553 แต่ทักษะต่างๆที่ได้จากร่วมกิจกรรมอื่นๆ ของปิดทอง ในภายหลัง ก็เป็นสิ่งที่ได้ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเรื่องการเพาะ และการตลาดของเห็ดได้

“จากแต่ก่อนเป็นคนไม่กล้าตัดสินใจ เดี่ยวนี้มีความมั่นใจมากขึ้น เรารู้แล้วว่าต้องทำในทิศทางไหน มีปัญหาต้องปรึกษาใคร” เธอบอก

แม้ทุกวันนี้ รายได้หลักของครอบครัวของแม่วันเพ็ญจะมาจากการค้าขายของสามี แต่รายได้เสริมจากการเพาะเห็ดของเธอก็ช่วยแบ่งเบาภาระ และสร้างความภูมิใจให้กับเธอและครอบครัวได้ไม่น้อย เธอบอกว่า ทุกวันนี้มีรายได้จากการขายเห็ดได้ประมาณ 13,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้ที่มาจากการเพาะเห็ด 3 ชนิดได้แก่ เห็ดลม เห็ดขอนขาวและเห็ดนางฟ้า และยังมีรายได้เสริมจากการขายผักประมาณ 2,000-3,000 บาทต่อเดือนอีกด้วย

พร้อมสนับสนุนหากคุณอยากทำจริง

ในอนาคต แม่วันเพ็ญอยากให้มีกลุ่มเพาะเห็ดเกิดขึ้นในหมู่บ้านของเธอ เธอเห็นว่าการเพาะเห็ดง่ายกว่าการปลูกผักมาก ทางห้างสรรพสินค้าก็เคยมาเสนอให้ทำส่ง แต่ต้องมีปริมาณเพียงพอ หากสามารถรวมกลุ่มกันผลิตได้เพียงพอ ก็จะสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน

ปัจจุบันแม่วันเพ็ญเพาะเห็ดขายคนเดียว ไม่มีกลุ่ม ไม่มีเครือข่าย แม่ม้าจะมารับซื้อถึงที่ แต่ก็ไม่มีใครสนใจร่วมทำด้วย ทั้งนี้ก็เพราะไม่กล้า คิดเอาเองว่าเมื่อทำกันเป็นกลุ่ม ต้องทำขนาดใหญ่ ต้องลงทุนเยอะ เธอบอกว่า จริงๆแล้วไม่ใช่ในการรวมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนสามารถแยกกันทำได้ ไม่ต้องหางบประมาณลงทุนก้อนใหญ่มาทำร่วมกัน ส่วนการบริหารส่วนกลางของกลุ่ม “ใครมีกำลังทำเท่าไหนก็ทำเท่านั้น”

“การรวมกลุ่มกัน มันจะดีกว่าในแง่การต่อรองราคาในการขาย เพียงแต่เราทำการผลิตให้มีคุณภาพเป็นเบื้องต้นก็พอ” เธอว่า

แต่การรวมกลุ่มที่แม่วันเพ็ญหวัง เธอบอกว่าต้องมีความสนใจจริงๆ จึงจะประสบความสำเร็จได้ หากมีเงินทุนอยู่บ้าง ทุกอย่างก็ไม่ยาก เพราะเทคนิคความรู้ในการเพาะเห็ดเธอยินดีที่จะถ่ายทอดให้ “ถ้าคุณแค่อยากได้ เราไม่ให้ แต่ถ้าอยากทำ เราจะให้” แม่วันเพ็ญบอก

วันเพ็ญ โคตะเพชร อายุ 45 ปี

หมู่ 3 บ้านหนองเต่า ต.โพนงาม อ.กมลาไสย จ.กาฬสินธุ์

ณัฐรา ศิราภักษ์

ชีวิตชีวาและสารชีวภัณฑ์ของแม่ตรี

“ในหลวง ร.9 พระองค์ท่าน ทำให้เราเห็นเป็นตัวอย่าง แต่ทำไมเราไม่ทำตามในแบบท่านบ้าง”

ก่อนจะรู้จักปิดทองฯ

แม่ตรี ฅัญฐา ศิราภักษ์ เติบโต
มาในครอบครัวเกษตรกรรม ทำนา
ปลูกผัก และปลูกมัน พ่อแม่ปลูกฝัง
ให้เธอทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง
มาตั้งแต่เด็ก จนสิ่งดังกล่าวกลายมา
เป็นรากฐานชีวิตของเธอในปัจจุบัน
“ตอนเด็ก เราไม่ค่อยได้เล่นเหมือนกับ
คนอื่น ๆ เพราะต้องช่วยแม่ขายของเรา
เห็นแม่เข็นรถไปขายผักตามบ้านโน้น
บ้านนี้ ก็โลละ 1 สลึงมาตั้งแต่ยังเด็ก
พอเราโตพอที่จะช่วยได้ พ่อแม่ก็ให้เรา

ไปช่วย เราได้ความอดทนมาจากตรงนั้น ยิ่งช่วงหนึ่งของชีวิต เราต้องออกจากบ้าน
ไปอยู่กับครอบครัวอื่น เราก็ยังต้องอดทน และฝึกคิดอ่านอะไรด้วยตัวเองให้เป็น
ไม่รู้ว่าเพราะตรงนี้หรือเปล่า ที่ทำให้เราคิดว่าตัวเองมีความคิดความอ่านที่ก้าวไกล
ล้ำหน้า และอยากทำอย่างที่ไม่สิ้นสุด” เธอเล่า

ปัจจุบันครอบครัวแม่ตรีประกอบอาชีพหลายอย่าง ที่บ้านสามมีเปิดเป็น
อู่ซ่อมรถ ขณะที่ตัวเธอเองก็ทำนาข้าว นาบัว และปลูกดอกดาวเรือง

เส้นทางชีวิตนัก

แม่ตรีเริ่มรู้จักกับโครงการปิดทองหลังพระฯ เมื่อปี 2558 เธอย้อนให้ฟังถึง
การเข้าอบรมครั้งแรกกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ว่า งานนั้นมีผู้ว่าราชการจังหวัด

มาร่วมด้วย เป็นการอบรมเรื่องการปลูกผัก ซึ่งตรงกับความต้องการในขณะนั้นพอดี เนื่องจากแปลงผักของเธอกำลังเจอกับปัญหาหมัดผักระบาดอย่างหนักพยายามหาวิธีกำจัดหลาย ๆ วิธีก็ยังไม่หมดไปจากแปลง จนมีโอกาสเข้าอบรมในครั้งนั้น ปัญหาของเธอก็คลี่คลาย

“อาจารย์หลิ่วให้ความรู้เรื่องการใช้ไส้เดือนฝอยพร้อมสาธิตการขยายพันธุ์เมื่อเรานำมาใช้ในแปลงผัก มันก็ทำให้หมัดลดลงจริงๆ”

“ได้ยินเรื่องไส้เดือนฝอย เราเข้าใจว่ามันไส้เดือนดินธรรมดา แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่ มันคนละชนิดกัน ตอนแรกเราก็สงสัยว่ามันจะช่วยยังไง แต่พอฟังอาจารย์หลิ่วเราก็ค่อย ๆ รู้ และลองเอาไปทดลองใช้ในแปลง ปรากฏว่าได้ผล ตั้งแต่นั้นมาเราก็สนใจการเกษตรแนวนี้มาตลอด”

ปี 2561 แม่ตรีได้เข้าร่วมการฝึกอบรมที่โครงการปิดทองหลังพระฯ ร่วมมือกับศูนย์วิจัยยางอีกครั้ง ครั้งนั้นทำให้เธอได้ขยายขยายพรมแดนความรู้มาสู่เรื่อง “สารชีวภัณฑ์” เธอว่า สารชีวภัณฑ์คือความมหัศจรรย์ที่สุดที่เธอมีโอกาสได้เรียนรู้ เพราะเมื่อนำมาทดลองใช้กับพืชผักที่ปลูก สามารถแก้ปัญหาในแปลงผักได้เกือบทุกเรื่อง

นับตั้งแต่นั้นมา เธอจึงเข้าร่วม
อบรมเรื่องสารชีวภัณฑ์กับศูนย์วิจัยฯ
ทุกๆ 3-4 เดือน จนปัจจุบันเธอได้รับ
ตุ้มปลอดเชื้อ หม้อนึ่งหัวเชื้อ และกล่อง
สองเชื้อ ก่อนนำไปเผยแพร่และชักชวน
ให้เกษตรกรคนอื่นๆ มาร่วมด้วยช่วยกัน
ทำช่วยกันใช้

แม่ตรีเล่าด้วยความภูมิใจว่า
ทุกวันนี้เธอมีความรู้เรื่องสารชีวภัณฑ์
เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง
เรื่องปุ๋ยพีจีพีอาร์ เชื้อราไตรโคเดอร์มา
และเชื้อไวรัส เอ็น พี วี เธออธิบายว่า
สารชีวภัณฑ์ ก็คือการใช้สิ่งที่มีชีวิตที่
กำจัดสิ่งที่มีชีวิตด้วยกัน *“ในธรรมชาติ*

มันมีจุลินทรีย์ทั้งตัวดี ตัวร้าย เวลาเรา
ทำสารชีวภัณฑ์ ก็คือเราผลิตสารตัวดีเอาไว้ใช้ในแปลงพืชผัก เพื่อให้มันกำจัดตัวร้าย
ที่เป็นศัตรูพืช คือเราใช้ธรรมชาติกำจัดธรรมชาติมันแหละ” เธอว่า

เธอยังบอกอีกว่า วิธีดังกล่าวจะช่วยลดการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร
ลงอย่างมาก เมื่อไม่ใช้สารเคมีก็ไม่สู่มเสี่ยงต่อโรคร้าย สุขภาพก็ดี สิ่งแวดล้อมก็ดี
“มันอาจได้ผลไม่เร็วเหมือนใช้สารเคมีกำจัดแมลง ต้องใช้เวลา แต่เมื่อคิดถึงผลได้ผล
เสียระยะยาวแล้ว มันจะทำให้เรายั่งยืนกว่า” เธออธิบายอย่างผู้เข้าใจ

จริงๆ แล้วสารชีวภัณฑ์ไม่ได้เป็นเรื่องใหม่แต่อย่างใด แม่ตรีบอกว่า คำว่า
“ชีวภัณฑ์” เป็นแค่การบัญญัติศัพท์ขึ้นใหม่ ในธรรมชาติมีสารต่างๆ อยู่แล้ว อย่าง
สมัยก่อนชาวบ้านใช้เศษใบไม้หรือมูลสัตว์กองๆ เอาไว้ให้ย่อยสลายแล้วนำมาใส่
พืชผัก ชาวบ้านไม่รู้ว่าตัวที่ทำให้ใบไม้ย่อยสลายคืออะไร รู้แต่ว่ารดๆ น้ำไปเดี๋ยวมัน
ก็เปื่อย แต่ความรู้สมัยใหม่ศึกษาพบว่ามันคือแบคทีเรีย ก็ผลิตแบคทีเรียชนิดดีขึ้น
โดยการใช้น้ำตาลกับอีเอ็ม แล้วราดบนกองใบไม้ให้มันย่อยเร็วขึ้น แทนที่จะใช้
น้ำอย่างเดียวเหมือนเมื่อก่อน *“แบคทีเรียมันก็มีอยู่ในธรรมชาติเพียงแค่ว่าปัจจุบันเรา*
เพิ่มตัวช่วยให้ย่อยสลายเร็วขึ้น” แม่ตรีสรุป

ความเปลี่ยนแปลง

นอกจากองค์ความรู้เรื่องสารชีวภัณฑ์ ที่แม่ตรีถือว่าเป็นความรู้สุดยอดที่ได้เรียนรู้แล้ว เธอเล่าว่า เมื่อครั้งที่โครงการปิดทองหลังพระฯ พาไปอบรมที่จังหวัดขอนแก่น เธอประทับใจตารางการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งหรือเธอจำได้ว่าตาราง SWOT อีกด้วย การฝึกอบรมในครั้งนั้นสนุกมาก ทำให้เธอได้หันมาตั้งคำถามกับตัวเองอย่างจริงจัง เธอบอกว่า *“การรู้จักตัวเองสำคัญมาก เพราะมันจะทำให้เราพิจารณาอย่างถี่ถ้วน เวลาจะทำอะไร”*

ปัจจุบัน แม่ตรีมีรายได้เสริมจากการทำเกษตรเพิ่มขึ้น แต่เธอยืนยันว่าเป้าหมายสำคัญไม่ใช่แค่เงินเท่านั้น แต่คือความสุขที่เธอได้รับมากกว่า ทุกวันนี้อنهاทำการเกษตรอย่างเบิกบาน ไม่ต้องเครียดเหมือนงานในออฟฟิศ มั่นใจว่าเกษตรจะต้องอยู่กลางแดดตากลม แต่เธอก็สามารถบริหารจัดการกับอุปสรรคจากลมฟ้าอากาศเหล่านั้นได้ เช่น ช่วงแดดจัดแม่ตรีก็จะหันไปทำไม้กวาดขายแทน

ความสุขของนักทดลอง

แม่ตรีสนุกกับการเป็นนักทดลอง เธอบอกว่า ทุกครั้งที่ทำแล้วได้ผลเธอจะมีความสุขเป็นอย่างมาก ยิ่งเมื่อได้นำความรู้ไปกระจายให้คนรอบข้าง เธอก็ยังมีความสุข *“ถ้ามีคนไม่ชอบในสิ่งที่เราแนะนำ เราก็ไม่มีสิทธิจะไปโกรธเขา ไม่เช่นนั้นเราเองจะเป็นทุกข์”* แม่ตรีบอก

นอกจากสนุกกับการทดลองแล้ว แม่ตรียังยึดเอาในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตอีกด้วย เธอบอกว่า *“พระองค์ท่านเป็นตัวอย่างให้เราเห็นด้วยการปฏิบัติ”* เมื่อเห็นใครๆ ละโมภโลภมาก ไม่รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อปัน ใช้ชีวิตเกินความพอดี เธอจึงมักเกิดคำถามขึ้นในใจเสมอ *“ทำไมพวกเขาไม่ทำอย่างพระองค์”*

บ้าง ทุกสิ่งที่พระองค์ทรงปฏิบัติให้เห็น ล้วนแต่จะทำให้ชีวิตดีขึ้น” เธอสงสัย

ทุกวันนี้ แม่ตรีมีความสุขในสิ่งที่เธอลงมือทำเป็นอย่างมาก ทุกครั้งที่มืองย้อนกลับไปในวันแรกที่มีโอกาสร่วมงานกับปิดทอง เธอจะเห็นรอยก้าวของตัวเองที่ค่อยๆ พัฒนาการขึ้นทีละนิด โดยมีปิดทองคอยเป็นที่ปรึกษาและประคับประคองอยู่ข้างๆ เธอคิดว่าในอนาคต หากโครงการปิดทองหลังพระฯ จะถอนตัวไป เธอก็จะสามารถต่อยอดความรู้ทั้งหมดที่ได้ทั้งหมดให้ขยายขยายต่อไปได้อย่างแน่นอน

กลุ่มคนเล็กๆ ที่ยิ่งใหญ่

สมาชิกผลิตสารชีวภัณฑ์ จัดตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ปี 2562 มีสมาชิกทั้งหมด 17 คน ทุกคนอยากเลิกใช้สารเคมี จึงรวมกลุ่มกันอย่างแข็งขัน ตอนนีกลุ่มมีสารชีวภัณฑ์และขยายได้เดือนฝอยออกจำหน่ายให้กับผู้สนใจ โดยรายได้จะนำเข้ากองทุนเพื่อใช้หมุนเวียนในการลงทุนใหม่

แม่ตรีบอกว่าการผลิตสารชีวภัณฑ์ในกลุ่มของเธอ ไม่ได้เน้นเรื่องเงินเป็นหลัก แต่ที่ตั้งขึ้นมาก็เพื่อต้องการให้สารชีวภัณฑ์แพร่หลายออกไปกว้างขวางกว่านี้ เธอเล่าว่า “ปัจจุบัน ในชุมชนมีปัญหาเรื่องศัตรูพืชผักระบาดเยอะมาก หากคนในชุมชนมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับสารชีวภัณฑ์มากขึ้นและลงมือไปใช้ ทางกลุ่มของเราก็ยินดีที่จะช่วยเหลืออย่างเต็มที่”

“แม้เราจะเป็นแค่คนเล็กๆ แต่ถ้าอะไรพอจะช่วยได้เราก็ช่วย จริงๆ ถ้าหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนอย่างถูกต้องและจริงจัง เราคิดว่า อะไรก็ตามที่เป็นปัญหาอยู่ขณะนี้ จะดีขึ้นแน่นอน แต่ที่ผ่านๆ มาเวลาจะช่วยเหลืออะไร นอกจากไม่จริงจังต่อเนื่องแล้ว ยังไม่ค่อยทั่วถึงอีกด้วย คนที่ได้ความช่วยเหลือกลับไม่เดือดร้อนอะไร ขณะที่เดือดร้อนจริงๆ กลับไม่ได้รับการช่วยเหลือใดๆ” แม่ตรีกล่าว

“ปลูกไม้ไผ่กันลมบังแดด ปลูกผักปลูกมันไว้กิน วิกฤติจากภายนอกก็ทำอะไรเราไม่ได้” แม่ตรีบอก

นงุรา ศิราภักษ์ อายุ 42 ปี

หมู่ที่ 10 บ้านนาเรียว ต.สามัคคี อ.ร่อนคำ จ.กาฬสินธุ์

ยุวดี ผลาปรีย์ และ ดวงสุวรรณ หนูจิตร จิ้งหรีด กับสุขภาวะของผู้สูงวัย

สองพี่น้องแห่งบ้านเหล่าอ้อย

ที่บ้านเหล่าอ้อย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีสองพี่น้องคนขยัน แม่ยุวดีและแม่ดวงสุวรรณ หญิงวัยเก๋าผู้สร้างรายได้จากแมลงตัวเล็กๆ จิ้งหรีด

ปี 2558 โครงการปิดทองเข้าไปในบ้านเหล่าอ้อย ผู้ใหญ่บ้านประกาศในที่ประชุมว่า ใครสนใจเข้าร่วมสร้างอาชีพกับโครงการปิดทองหลังพระบ้าง ด้วยหัวใจที่ยังเปิดกว้างพร้อมเรียนรู้เสมอ สองพี่น้องไม่ลังเลที่จะยกมือเข้าร่วม เพราะมั่นใจว่าจะสร้างรายได้จากพื้นฐานการเกษตรที่ตัวเองมี

“แม่ว่ามันขึ้นอยู่ที่ไข่
ต้องใส่ไข่ ถ้าเข้าบ่ใส่ไข่กับมัน
มันก็ไปบ่รอด”

ยุวดี ผลาปรีย์

“แต่ก่อนลูกส่งเงินมาให้ใช้
พอเดี๋ยวนี้ได้ขายจิ้งหรีด
ส่งให้ลูก”

ดวงสุวรรณ หนูจิต

เริ่มแรก โครงการปิดทองหลังพระฯ ให้การสนับสนุนในการขุดสระ เพื่อจะได้มีน้ำทำการเกษตร เวลาต่อมา เริ่มมีแนวทางสร้างอาชีพใหม่ๆ เข้ามา เช่น แนะนำการเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ เป็ด และจิ้งหรีด แม่ยุวดีกับแม่ดวงสุวรรณเลือกเลี้ยงจิ้งหรีดทันที เพราะก่อนหน้านี้เคยเลี้ยงแล้วแต่เป็นการเลี้ยงตามธรรมชาติ คือไปหาจับจิ้งหรีดที่

มีในธรรมชาติมาเลี้ยงในบ่อดินที่ขุดไว้ ให้โต แล้วขาย ซึ่งได้ผลไม่ดี รายได้ไม่แน่นอน ขึ้นกับว่ามีจิ้งหรีดให้จับหรือไม่ อีกทั้งไม่ได้จัดการอย่างจริงจัง

เมื่อโครงการปิดทองหลังพระฯ มีแนวทางสนับสนุนที่ชัดเจน โดยให้ความรู้และให้กู้ยืมอุปกรณ์การเลี้ยงจิ้งหรีดครบชุด ในราคา 2,500 บาท ต่อคอก ผ่อนจ่ายเป็นรายเดือน เดือนละ 600 บาท ทั้งสองยินดีเป็นอย่างมาก เพราะคิดว่าสามารถผ่อนชำระได้ไหวแน่นอน

**เริ่มเรียนรู้ เปิดหู เปิดตา
เปิดใจ**

แม่ยุวดีกับแม่ดวงสุวรรณมีครอบครัวและที่ทำกินที่อยู่ใกล้ชิดกัน ทำอะไรก็มักทำด้วยกัน ไปไหนไปกัน ทั้งสองได้เข้าร่วมโครงการปิดทองหลังพระฯ ด้วยกัน

เลี้ยงจิ้งหรีดเหมือนกัน ได้พัฒนาศักยภาพและอาชีพจากโครงการไปพร้อมกันด้วย แม่ยุวดีเล่าว่าเธอเริ่มด้วยการทดลองเรียนรู้หนึ่งคอกครั้งแรกขายได้เงิน 3,500 บาท เธอดีใจมากเพราะตอนที่เลี้ยงวิธีธรรมชาติไม่เคยได้เงินเท่านี้ **“โอ๊ย ดีใจหลาย ๆ แค่คอกเดียวกะได้เงินตั้งสามพันห้า”** เธอเล่าด้วยความตื่นเต้น

การเลี้ยงจิ้งหรีดคอกครั้งแรก สร้างกำลังใจให้แม่ยุวดีมากจนต้องเพิ่มคอกจิ้งหรีดอีกสองคอก นอกจากนี้แม่ยุวดีและแม่ดวงสุวรรณยังได้เข้าร่วมอบรมที่จังหวัดอุดรธานี ร่วมกับเกษตรกรคนอื่น ๆ ที่มาจากหลายจังหวัดเป็นเวลา 3 วัน หัวข้อการอบรมในครั้งนั้นคือ “การประกอบส้มมาอาชีพ” ทั้งสองได้ความรู้จากการอบรมมากขึ้น เพราะนอกจากวิทยากรบรรยายให้ฟังแล้ว ยังมีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีความรู้ในอาชีพต่างๆ อีกด้วย

ความรู้ใหม่ที่แม่ยุวดีกับแม่ดวงสุวรรณนำมาใช้ประโยชน์ในคอกจิ้งหรีดของตน คือเทคนิคการให้อาหารที่ได้จากพ่อประมูล ผู้มีประสบการณ์เลี้ยงจิ้งหรีดอย่างหาตัวจับยากแห่งอำเภอยางตลาด พ่อประมูลแนะนำเทคนิคการเลี้ยงจิ้งหรีดหลายอย่าง สิ่งหนึ่งที่แม่ยุวดีจำได้ขึ้นใจคือการให้อาหารจิ้งหรีดโดยระยะ 20-25 วันแรก เป็นช่วงที่จิ้งหรีดกำลังเติบโตเป็นจิ้งหรีดสาว จิ้งหรีดจะกินเก่งอย่าให้กินผักเยอะเกินไป เพราะจะทำให้ได้รับฮอร์โมนสูง จิ้งหรีดจะกลายเป็นตัวผู้แทนที่จะเป็นตัวเมีย แต่ต้องเน้นให้กินหัวอาหารและหยวกกล้วย หรือตอนจะนำออกขาย อย่าให้จิ้งหรีดกินผักเพราะจะทำให้มีรสชาติขม

ความรู้เหล่านี้แต่ก่อนแม่ยุวดีและแม่ดวงสุวรรณเคย

ได้ยินมาบ้าง แต่ก็ไม่เคยใส่ใจแต่พอพ่อประมวลให้รายละเอียดก็ทำให้แน่ใจในวิธีการและนำมาปฏิบัติ นอกจากเทคนิคความรู้ในการเลี้ยงแล้ว ในการอบรมครั้งดังกล่าว แม่ยุวดีและแม่ดวงสุวรรณยังได้ความรู้เรื่องช่องทางทางการตลาด รู้จักเครือข่ายแปรรูปจึงหนีจากพ่อประมวลอีกด้วย

การปฏิบัติจริงคือการพัฒนาตนเองตลอดเวลา

แม่ยุวดีและแม่ดวงสุวรรณได้นำความรู้วิธีการใหม่ๆ มาปรับใช้ในคอกจิ้งหรีดของตนเองจนเห็นผลเป็นที่พอใจ เมื่อมีประสบการณ์เพียงพอและมีความรู้เทคนิควิธีต่างๆ อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ และมีช่องทางทางการตลาดที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน จึงได้ขยายกิจการ โดยการซื้อคอกจิ้งหรีดจากพ่อประมวลมาเพิ่ม 10 คอก ทั้งสองคนเรียนรู้ว่าพ่อประมวลทำการเกษตรหลายอย่าง นอกจากเลี้ยงจิ้งหรีด 30 คอกแล้วยังเพาะเห็ดและเลี้ยงวัว จึงไม่สามารถดูแลคอกจิ้งหรีดได้เต็มที่ ตนจึงแบ่งซื้อมาเพราะประเมินกำลังตนเองแล้วว่าสามารถจัดการได้ นับแต่นั้น จิ้งหรีดสิบกว่าคอกจึงได้สร้างอาชีพที่มั่นคง สร้างรายได้ให้ครอบครัว สร้างคุณค่าและมีสุขภาวะให้กับทั้งสองคนจนปัจจุบัน

ขยายผล ขยายเครือข่ายและความรู้

กิจการเลี้ยงจิ้งหรีดของแม่ยุวดีเติบโตและสร้างรายได้ที่มั่นคงให้แม่ยุวดีขึ้นเรื่อยๆ เธอสามารถกำหนดรายได้จากการเลี้ยงจิ้งหรีดด้วยการวางแผนงบประมาณและดึงลูกสาวมาเป็นแรงงานและช่วยเรื่องการตลาด เพราะรำเรียนมาทางนี้โดยตรง ทุกวันนี้กิจการของแม่ยุวดีเป็นที่กล่าวถึงในระดับจังหวัดหลายครั้งทางอำเภอรองคำได้เชิญให้เธอไปเป็นวิทยากรแก่ชาวบ้านต่างหมู่บ้านต่างอำเภอบ้างหรือแม้แต่ในอำเภอเดียวกันนอกจากนี้ฟาร์มจิ้งหรีดของเธอยังกลายมาเป็นแหล่งเรียนรู้มีชีวิตเป็นสถานที่ศึกษาดูงานให้ผู้สนใจเพาะเลี้ยงจิ้งหรีด ผลของการเปิดสถานที่ให้ผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้ ทำให้ยุวดีได้ลูกค้าเพิ่มจนมีรายได้จากการขายจิ้งหรีดทั้งปลีกและเหมายกคอก เดือนละประมาณ 17,00-20,00 บาท หากหักต้นทุนค่าหัวอาหารที่ตกอยู่ประมาณเดือนละ 5,000 บาท เท่ากับว่าทุกเดือนเธอจะมีรายได้เข้าประมาณ 12,000-15,000 บาท

ก้าวข้ามอุปสรรคด้วยการฟันถึงความสำเร็จ

ขั้นตอนการเลี้ยงจิ้งหรีด เริ่มจากการนำไข่จิ้งหรีดมาเพาะเลี้ยง เมื่ออายุได้ 1 สัปดาห์ ไข่จะเริ่มแตกเป็นตัวเล็กๆ สีดำคล้ายตัวหมัด จากนั้นก็เริ่มให้อาหารและน้ำไปเรื่อยๆ จนกระทั่งเมื่อมีอายุ 35 วัน จิ้งหรีดจะโตจนพร้อมขายได้

แม่ยวดีเล่าว่า เมื่อปี 2560 เคยเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้เกือบต้องล้มเลิกการเลี้ยงจิ้งหรีด ครั้งนั้นแม่ยวดีเห็นจิ้งหรีดชอบกินผักมากกว่าหัวอาหาร จึงให้ผักเป็นอาหารอย่างเต็มที่ เพื่อจะได้ประหยัดต้นทุน แต่แล้วก็พบว่าจิ้งหรีดถ่ายเป็นน้ำ มีกรดแก๊สในบ่อเลี้ยง จนจิ้งหรีดตายหมด จึงรู้สึกท้อกับสิ่งที่เกิดขึ้น คิดจะหยุดเลี้ยง แต่ก็ถูกคิดขึ้นได้ว่า ตัวเองเพิ่งเริ่มทำ ยังไม่พบความสำเร็จ จะถอยไม่ได้ กว่าจะหอมหวานของความสำเร็จ เป็นธรรมดาที่จะพบขมบ้าง สิ่งที่เกิดขึ้นถือเป็นประสบการณ์

“ยังบ่สำเร็จ แม่ก็เลยบ่ทันถอย” แม่ยวดีบอก เมื่อฮึดสู้อีกครั้ง แม่ยวดีค่อยๆ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มีประสบการณ์จริง แล้วนำเทคนิคการเลี้ยงต่างๆ มาปรับใช้ กระทั่งสามารถเลี้ยงจิ้งหรีดได้อย่างชำนาญ แม่ยวดีชอบและหลงใหลการเลี้ยงจิ้งหรีด เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว สิ่งดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เธอสามารถเผชิญอุปสรรค และก้าวข้ามมันมาได้

นอกจากจากความรักความชอบเป็นทุนเดิมแล้ว เหตุผลที่แม่ยวดีเลือกที่จะเลี้ยงจิ้งหรีดอีกประการหนึ่งคือ การที่ได้ทำงานในร่ม ไม่ต้องตากแดดร้อนๆ ไม่ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก ไม่ต้องกรำงานหนัก ไม่ต้องเสี่ยงเป็นลมเป็นแล้ง เป็นงานที่เหมาะสมกับคนในวัยนี้ ทั้งยังสามารถสร้างรายได้ได้เร็ว โดยไม่ต้องวิ่งเร่ขาย มีแม่ค้ามารับซื้อถึงที่บ้าน

จิ้งหรีดให้อะไร

การเลี้ยงจิ้งหรีดต้องอดทน ค่อยๆ ทำ จึงจะค่อยๆ ประสบความสำเร็จ แม่ยวดีบอกว่า หากโลกมากหรือเลี้ยงเกินกำลังตัวเอง จะไม่มีทางประสบความสำเร็จ แต่ถ้าค่อยๆ ทำ ความสำเร็จจะตามเอง ตอนนั้นลูกๆ ของแม่ยวดีต่างยอมรับในสิ่งที่เธอทำ ไม่นานมานี้ลูกชายของเธอจึงเริ่มลงมือเลี้ยงจิ้งหรีดด้วย การได้รับการยอมรับจากครอบครัวและชุมชน ทำให้ผู้สูงวัยเช่นเธอมีความสุขและมีความภาคภูมิใจในตัวเอง

การได้เข้าร่วมกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ทำให้แม่ยุวดีมีอาชีพที่สร้างรายได้มั่นคงในการจุนเจือครอบครัว นอกจากนี้ยังทำให้ผู้สูงวัยได้ใช้เวลาในการมีสมาธิกับงาน ได้พบปะพูดคุยกับผู้คน ได้สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปกติคนในวัยเกษียณต่างก็ต้องทำเกษตรร่วมกับสมาชิกในครอบครัวทั้งนั้น แต่มีเพียงไม่กี่คนที่สามารถสร้างอาชีพด้วยลำแข้งตนเอง ดูแลกิจการตนเองอย่างภาคภูมิใจ หนึ่งในนั้นคือ แม่ยุวดีกับแม่ดวงสุวรรณผู้เป็นพี่สาวของเธอ

ที่เป็นเช่นนี้ได้ก็เธอทั้งสองเปิดใจเข้าร่วมโครงการปิดทองหลังพระฯ จนได้รับคำชี้แนะแนวทางและช่วยเหลือช่องทางการตลาด ตลอดจนให้ทุนตั้งต้นแก่เกษตรกรผู้สูงอายุได้เริ่มอาชีพในวัยอาวูโสสิ่งที่ทั้งสองชอบที่สุดในการได้ร่วมงานกับเจ้าหน้าที่ของโครงการคือ *“การช่วยเหลือกันเหมือนพี่น้อง”* แม่ดวงสุวรรณบอกว่าเวลามีปัญหาอะไรก็สามารถสอบถามหรือขอความช่วยเหลือได้จากเจ้าหน้าที่ปิดทองได้ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ขณะที่แม่ยุวดีบอกว่า *“เผื่อน้ำร้อนคือเขาเป็นพี่เป็นน้องกัน แม่ก็เลยมักหลาย”*

ยุวดี ผลาปรีย์ อายุ 64 ปี
ดวงสุวรรณ หนูจิตร อายุ 67 ปี
หมู่ที่ 9 บ้านเหล่าอ้อย
ต.เหล่าอ้อย อ.ร่องคำ จ.กาฬสินธุ์

อภิญญา ไพร์กั๋ง

มือใหม่วงการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

“ถึงเราจะไม่ร่ำรวย แต่เรากียังดีกว่าคนที่ทำอะไรเลย”

ช่างก่อสร้าง วิกฤติของชีวิต และทางเลือกใหม่

แม่อภิญญาเดิมเป็นคนนครสวรรค์ เติบโตจากครอบครัวเกษตรกร แต่เมื่อโตขึ้นไม่ได้มีอาชีพเกษตรกรเหมือนครอบครัว เพราะเมื่อพบกับพ่อมณีผู้เป็นสามี ทั้งสองคนกลับยึดอาชีพช่างก่อสร้างในการเลี้ยงครอบครัว เธอเล่าว่าตัวเองทำงานก่อสร้างอย่างขยันขันแข็งและตั้งใจมาก งานไม่เสร็จไม่เลิก ลูกค้าสั่งงานแล้วไม่ต้องกังวล ทุกอย่างจะเสร็จสมบูรณ์ตามที่บอก

ทั้งสองสร้างรายได้เลี้ยงดูครอบครัวด้วยอาชีพก่อสร้างมาอย่างดี แต่แล้วอยู่ๆ ก็ต้องหยุดเพราะแม่อภิญญาได้รับอุบัติเหตุหนักจากการถูกรถกระบะไหลทับตัว จนเกือบเอาชีวิตไม่รอด หลังเหตุการณ์เลวร้ายครั้งนั้น เธอไม่สามารถทำงานหนักได้อีก สามีก็ต้องหยุดงานมาดูแลในช่วงป่วยและพักฟื้น กระทั่งต้องหยุดงานก่อสร้างในที่สุด เพราะพ่อมณีจะทำคนเดียวก็ไม่ได้ ไม่มีคนช่วย

เมื่อไม่สามารถทำงานได้อย่างเดิม ทั้งสองจึงหันมาให้ความสนใจอาชีพเกษตรกร แม้จะไม่เคยทำ แต่เคยอยู่ในครอบครัวเกษตรกร เคยเห็น เคยรับรู้มาตั้งแต่เด็กๆ

“ทำอะไรไม่เป็นหรอก แต่เราเคยเห็นพ่อแม่ทำ ก็อยากทำ และตั้งใจว่าจะทำให้มันดีที่สุด ค่อยๆ เรียนรู้เอา” แม่อภิญญาบอก

เช่าที่ดินเพื่อเข้าโครงการ

เมื่อปี 2557 โครงการปิดทองได้สนับสนุนให้ชาวบ้านในหมู่บ้านนาเรียง จังหวัดกาฬสินธุ์ปลูกมะเขือเทศ แต่ตอนนั้น แม่อภิญญาจะสนใจอย่างมาก แต่ด้วยความที่ไม่มีที่ดินทำการเกษตรของเธอจึงพลาดการเข้าร่วมอย่างน่าเสียดาย

กระนั้น ด้วยความตั้งใจจะเข้าร่วมโครงการอย่างจริงจัง เธอจึงหาที่ดินเช่าจำนวน 1 ไร่ เพื่อเธอจะได้รับโอกาสนั้น และในปี 2558 เธอก็ได้ร่วมโครงการปลูกมะเขือเทศกับปิดทองอย่างที่หวัง

ปีแรก เธอได้รับค่าตอบแทนจากผลผลิตหักค่าใช้จ่ายแล้วจำนวน 12,600 บาท ซึ่งถือว่าคุ้มค่าเหนื่อย เธอเล่าว่า แปลงมะเขือเทศของเธอได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี จึงทำให้ได้รับผลตอบแทนเช่นนั้น ขณะเพื่อนบางรายที่เข้าร่วมโครงการด้วยกันแต่ก็ขาดทุน

จากก้าวเล็กๆ สู่ทางเดินที่ใหญ่ขึ้น

ต่อมาโครงการปิดทองหลังพระฯ ร่วมกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ดำเนินโครงการประกันรายได้ให้เกษตรกรที่เข้าร่วม โดยจ่ายค่าผลผลิตให้ล่วงหน้า เพื่อสนับสนุนเป็นทุนตั้งต้นและกระตุ้นให้เกษตรกรทำการปลูกพืชหลังฤดูการทำนา ด้วยโครงการดังกล่าว ทำให้แม่อภิญญา มีเงินมาลงทุนเบื้องต้น 5,000 บาท โครงการประกันรายได้ มีพืชหลายอย่างให้เกษตรกรเลือกปลูก แม่อภิญญาเลือกปลูกถั่วลิสง ในพื้นที่ 2 งาน ปลูกพริก 2 งาน และผักอื่นๆ อีก 2 งาน นอกจากนี้ยังปลูกมะเขือเทศร่วมกับบริษัทไทซูนอีกจำนวน 3 ไร่

การลงทุนลงแรงทั้งหมด ได้ผลผลิตที่ได้ก็สร้างความพึงพอใจให้แม่อภิญญาเป็นอย่างมาก เธอสามารถสร้างรายได้เลี้ยงดูครอบครัว และมีเงินพอเหลือเก็บหลังจากนั้น แม่อภิญญากับสามี ประเมินกำลังของตนเอง พบว่ายังมีกำลังมากพอที่จะทำเกษตรขนาดใหญ่ขึ้นกว่าเดิมได้ จึงได้เริ่มปลูกพืชในแปลงใหญ่ขึ้นในปี 2560 โดยพืชที่เลือกปลูกคือข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และนี่เป็นการทำการเกษตรขนาดใหญ่ครั้งแรกในชีวิตของทั้งสอง

แม้พื้นที่แปลงจะไกลจากแหล่งน้ำ แต่ด้วยความตั้งใจมุ่งมั่น ตั้งใจแรงกล้า และพร้อมที่จะเสี่ยง ทั้งสองจึงลงมือด้วยกันอย่างไม่ลังเล *“เราเชื่อว่าเราทำได้ เราไม่กลัว เห็นคนอื่นปลูก แม้ฝักจะใหญ่ พันธุ์จะดี แต่ขึ้นไม่สม่ำเสมอ เราคิดว่าน่าจะทำได้ดีกว่านี้ เลยอยากลอง”* เธอบอก

แม่อภิญญาและสามีเริ่มวางแผนการปลูกข้าวโพดอย่างรอบคอบ ทั้งวางแผนเรื่องน้ำ ศึกษาเส้นทางน้ำธรรมชาติ ขอคำแนะนำความรู้จากปิดทอง ค้นคว้าหา

ความรู้ด้วยตนเอง สังเกตผลการปลูกข้าวโพด จากแปลงของคนอื่น หลังจากนั้นก็ตัดสินใจเช่าที่ดินจำนวน 3 ไร่ ลงมือตามแผนการ โดยมีโครงการปิดทองหลังพระฯ สนับสนุนเรื่อง เมล็ดพันธุ์และให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ

แม่แต่ต้นเกี่ยวก็ต้องเอาใจใส่

เมื่อภิญญาบอกว่า หลักสำคัญของการดูแลข้าวโพดเลี้ยงสัตว์คือ การหมั่นตรวจตราดูแล กำจัดวัชพืชและแมลง เพราะหากปล่อยไว้ไม่นาน แมลงและวัชพืชจะขยายเร็วมาก นอกจากนั้นก็คืออย่าให้น้ำท่วมขังในแปลง

“พืชชนิดนี้ต้องการน้ำเยอะ ต้องการแค่ความชื้นก็พอ ส่วนการดูแลความชื้นในฝักก็สำคัญ ถ้ามากเกินไป จะเกิดเชื้อรา” พ่อมณีเสริม

ปัญหาเรื่องต้นข้าวโพดเติบโตไม่สม่ำเสมอ เป็นปัญหาหนึ่งที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มักพบบ่อยๆ และแก้ยาก เพราะการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต้องใช้พื้นที่มาก ดูแลจึงให้ทั่วถึงได้ยาก แต่ปัญหาดังกล่าว กลับไม่เกิดในแปลงของแม่ภิญญา กับพ่อมณี เพราะทั้งสองจะใส่ปุ๋ยละลายช้า ทุกๆ 2-3 เดือน และใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักให้พอเหมาะพอดี หากเห็นว่าต้นไหนโตไม่ทันต้นอื่นๆ แม้แต่ต้นเดียว ก็จะรีบกำจัดวัชพืชและให้ปุ๋ยเพิ่มเป็นพิเศษ

นอกจากการดูแลอย่างเอาใจใส่แล้ว ทางด้านเทคนิคการใช้เครื่องมือก็ต้องใช้ให้เหมาะสม แม่ภิญญาก็เล่าว่า ฆวนรณโก ปกติ

จะมีขนาดใหญ่ เข้าร่องแปลงไม่ได้ แต่ด้วยความที่สามีของเธอเป็นช่าง จึงได้ดัดแปลงทำฆวนรณโกพิเศษขึ้นมา เพื่อใช้ในการพรวนหน้าและกลบดินเวลาใส่ปุ๋ย เป็นการทุ่นแรง ทุ่นเวลา ที่คุ้มสำหรับขั้นตอนการปลูกอื่นๆ เธอกับสามีก็ทำเหมือนคนอื่นๆ

ผลตอบแทนคือบทเรียน

ผลผลิตข้าวโพดจากการปลูกครั้งแรกในพื้นที่ห่างไกลแหล่งน้ำ จำนวน 3 ไร่ หลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว ทั้งสองได้กำไรประมาณ 20,000 บาท โดยในตอนเก็บเกี่ยวใช้วิธีการเดินหักฝักด้วยแรงงานทั้งสองเอง

ปีต่อมาสองสามีภรรยาขยายพื้นที่ปลูกเป็น 7 ไร่ ผลผลิตได้เยอะขึ้นมาก แต่กลับขายไม่ได้ เพราะใช้รถเกี่ยว เมล็ดข้าวโพดแตก มีความชื้น เกิดเชื้อรา ทำให้ทางโครงการไม่รับซื้อในราคาเต็ม ได้แต่ซื้อในราคาช่วยเหลืออีกโลกรัมละ 3 บาท ซึ่งเป็นราคาต้นทุน

ความล้มเหลวดังกล่าว ไม่ทำให้แม่อภิญญาและสามีล้มเลิก ปีที่สามทั้งสองจึงลงทุนปลูกอีกครั้ง คราวนี้เพิ่มพื้นที่เป็น 10 ไร่

บทเรียนจากการใช้รถเกี่ยวเกี่ยวในปีที่สอง ทำให้ในการปลูกครั้งใหม่ ทั้งสองหันมาใช้วิธีหักฝักตามเดิม แต่ด้วยปริมาณที่พื้นที่มาก การใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยวเสร็จจึงใช้เวลาานาน ทำให้ข้าวโพดเสียความชื้นมาก ฝักแห้ง น้ำหนักลด ตอนขายจึงได้เพียง 50,000 บาท ไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ แต่เมื่อหักต้นทุนประมาณ 35,000 บาท ก็พอเหลือส่วนต่างอยู่บ้าง แต่หากเทียบกับสัดส่วนพื้นที่และแรงงานที่ลงไปถือว่าไม่คุ้มค่าเหนื่อย

แต่กระนั้น เนื้อไปจากผลตอบแทนกำไรหรือขาดทุน ทั้งสองสามีภรรยาได้เรียนรู้การทำเกษตรด้วยสองมือตนเองนั้น จะสั่งสมความรู้ไว้ในตัวจนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่พร้อมจะเริ่มต้นใหม่และป้องกันข้อผิดพลาดให้มากขึ้นซึ่งแม่อภิญญาถือว่ามาได้ถึงวันนี้ก็นับว่าพิเศษแล้ว เพราะทั้งตัวเองและสามีไม่ได้มีอาชีพเกษตรกรมาก่อน

เพราะต้นทุนน้อยกว่าคนอื่น

พอมณีบอกมาก่อนพบกับภรรยา เดิมตนเป็นคนไม่ค่อยขยัน แต่ภรรยาขยันมาก จึงทำให้ตนต้องขยันตามไปด้วย เมื่อก่อนทำงานช่างเสร็จก็ได้พัก แต่การเป็นเกษตรกรการพักคือการได้อยู่กับพืชผักในแปลง ได้นั่งพักนอนพักผ่อนบ้างในแปลงก็มีความสุขแล้ว

“งานเกษตรทำให้เวลาของเราแทบทั้งหมด หมดไปกับการเฝ้าดูพืชผัก ช่วงเวลานั้นเหมือนกับการได้พักผ่อนไปในตัว” พอมณีกล่าว

“เมื่อก่อน ตอนทำงานเป็นช่างก่อสร้าง เวลาจะได้เงินแต่ละที่เราต้องเบิกเป็นงวดๆ ซึ่งบางทีก็นานมาก แต่การทำเกษตร ถ้าเราขยัน แม้แต่การปลูกผักขายเล็กๆ น้อยๆ ก็ทำให้เรามีรายได้ทุกวัน ตอนนี้อายุได้อะไรก็สามารถซื้อได้” แม่อภิญญาเสริมความขยันขันแข็งของทั้งสอง เป็นที่ประจักษ์ของชาวบ้านนาเรียงเป็นอย่างดี ชาวบ้านบางคนถึงกับบอกว่า “ไปทำงานมีแต่คนว่า ฝีมือ ไทบ้านบ่เห็นตอนกลางวัน จักเพื่อเห็นแต่ตอนกลางคืน” พ่อมนีบอก

“ตอนที่ทำก่อสร้างก็หนัก แต่งานไม่เคยหมด เรา รู้ว่าจะมีรายได้แน่ๆ ทำไปเรื่อยๆ เป็นงานเหนื่อยแต่ก็พอได้พักบ้าง แต่หลังจากอุบัติเหตุครั้งนั้น ทุกอย่างลงหายไปหมด เราต้องตั้งต้นใหม่ทุกอย่าง ทั้งทรัพย์สิน วิชาความรู้ เวลาเราเห็นคนอื่นมีรายได้ดี ผลผลิตดี แต่เราขาดทุน เราก็ยังต้องสู้ อยู่อย่างอมพะ เออคนที่ประสบความสำเร็จมาเป็นตัวอย่าง เราอาจจะไม่มีต้นทุนเหมือนเขา เราจึงต้องพยายามให้มาก” แม่อภิญญาอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้เธอกับสามีต้องขยันกว่าคนอื่นๆ

ผลจากการทุ่มเทแรงงานเหน็ดเหนื่อยหลายปี ปัจจุบันแม่อภิญญาและพ่อมนีเป็นเจ้าของที่นา 2 ไร่ที่สวน 1 ไร่สำหรับปลูกฝรั่ง แม้ทั้ง 3 ไร่ ยังผ่านค่าที่ดินไม่หมด แต่ผลตอบแทนดังกล่าวก็พิสูจน์ให้เห็นถึงความขยันของทั้งสองคนว่าไม่สูญเปล่า

“เราไม่มีทรัพย์สินสมบัติอะไร ยืมเขา เราก็ต้องใช้หนี้เขา” แม่อภิญญาบอก

ที่ทางในอนาคต

ในอนาคต ทั้งสองคนวางแผนจะลดพื้นที่ปลูกข้าวโพดให้เหลือเพียง 3 - 4 ไร่เท่าที่จะสามารถจัดการเรื่องน้ำได้

หลังๆ มามีคนปลูกข้าวนาปรังกันเยอะ ทำให้ทั้งสองเห็นว่าคงหาพื้นที่เช่าในการปลูกที่เหมาะสมได้ยากขึ้น เพราะหากปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในแปลงนาใกล้นาปรัง จะทำให้ควบคุมปริมาณน้ำยาก

นอกจากนี้ ทั้งสองบอกว่า ก็ต้องดูคนอื่นๆ ในชุมชนด้วยว่า ยังมีใครปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อบ้าง เพราะถ้าไม่มีคนอื่นปลูกต่อ จะด้วยเหตุผลว่าปลูกไปก็ขาดทุนหรืออะไรก็ตาม ผลผลิตก็จะน้อย ไม่มีบริษัทเข้ามารับซื้อ

อภิญญา โพธิ์กิ่ง อายุ 50 ปี - มณี ชันประมาณ อายุ 52 ปี (สามี)

หมู่ 10 บ้านนาเรียง ต.สามัคคี อ.ร่องคำ จ.กาฬสินธุ์

“ก่อนสีเห็ดหยังลงไปก็ต้องทำ
ความเข้าใจกับเจ้าของเสียก่อน
ค่อยลงมือเห็ด”

ทองจันทร์ นาชัยสิทธิ์

นักปลูกผัก ผู้ที่ไม่เชื่อใครง่าย ๆ

เส้นทางแกนนำ

แม่ทองจันทร์ นาชัยสิทธิ์ อายุ 52 ปี เป็นหนึ่งในแกนนำกลุ่มวิสาหกิจปลูกผักปลอดภัยบ้านธนบุรี ปัจจุบันกลุ่มที่เธอสั่งกัก มีสมาชิกทั้งสิ้น 70 คน แปลงผักรวม 108 แปลง พื้นที่ 8 ไร่ กลุ่มวิสาหกิจปลูกผักปลอดภัยบ้านธนบุรี เกิดขึ้นเมื่อปลาย ปี พ.ศ. 2560 โดยการสนับสนุนงบประมาณจำนวน 200,000 บาท ในการสร้างโรงเรือนจำนวน 40 หลัง จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตอนงบประมาณลงมา กำนันเรียกประชุมแจ้งวัตถุประสงค์ของโครงการและขอความคิดเห็นจากชาวบ้านในชุมชน โดยบอกว่าขอใช้พื้นที่ราชพัสดุซึ่งเคยเป็นโรงเรียนมาก่อน เป็นพื้นที่ในการดำเนินโครงการปลูกผักชุมชน ในที่ประชุมครั้งนั้น แม่ทองจันทร์ แสดงความสนใจและยกมือสมัครเข้าร่วมโครงการอย่างไม่มีรีรอ กำนันจึงมอบหมายให้เธอช่วยหาสมาชิกกลุ่มอย่างน้อยๆ จำนวน 10 คนในการเริ่มต้น หลังหาสมาชิกครบ โครงการก็ค่อยๆ เดินหน้าพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ

กลายเป็นครูเมื่อรู้จักปลูกทองฯ

ตอนที่מיเจ้าหน้าที่โครงการปิดทองหลังพระฯ มาสอบถามความต้องการของชาวบ้านในด้านการทำเกษตร แม่ทองจันทร์เล่าว่า “วันนั้นเจ้าหน้าที่มาสามคน เขามาถามว่าแม่ๆ แม่อยากได้ยังครับ อยากมีน้ำ

อยากปลูกผัก ปลูกหยั่งคือหมู่พื้น
ตอนแรกแม่ก็บໍ່ฮู้หรือกว่าเป็น
เจ้าหน้าที่ปิดทอง แต่หลังจากนั้น
ก็มาอยู่เรื่อย ๆ สุดท้ายแม่ก็เลยได้
ร่วมงานกัน”

หลังเข้าร่วมโครงการ แม่
ทองจันทร์ก็มีโอกาสเข้าอบรมด้าน
การทำเกษตร ทำให้เกิดความรู้
ความเข้าใจการทำเกษตร
ปลอดภัยพิษมากขึ้น ต่อมากำหนด
เห็นว่าแม่ทองจันทร์ได้ผ่านการ
ฝึกอบรมกับปิดทองมาแล้ว จึงขอ
ให้ช่วยสอนช่วยฝึกสมาชิกในกลุ่ม
ปลูกผักปลอดภัยด้วย

“บໍ່ได้พาเผิ่นเฮ็ดยากเพราะ
พื้นฐานหมู่บ้านเฮา เพิ่นก็ปลูกผัก
กันอยู่แล้ว บางคนเก่งกว่าแม่อีก”
แม่ทองจันทร์เล่า “เรื่องเทคนิค
การปลูก แม่จึงบໍ່ต้องสอนมาก
แต่หันไปเน้นย้ำเรื่องการรดใช้
สารเคมีมากกว่า”

ระหว่างทางที่ล้มลุกคลุก กลาน

ในการปลูกผักของแม่
ทองจันทร์ เธอจับมือกับน้องสาว
อีก 3 คน ใช้พื้นที่นาของหลาน
ปลูกมะเขือเทศ การปลูกและดูแล

ระยะแรกเป็นไปอย่างมีความหวัง เธอคิดว่า
ตอนเก็บเกี่ยวผลผลิตคงสร้างผลตอบแทน
สมน้ำสมเนื้อกับทุนและหยาดเหงื่อแรงงาน
ที่ลงไป

“ต้นมะเขือเทศกำลังงาม ต้นโตสมบูรณ์
กำลังออกผลดก จึงลงทุนซื้อไม้ไผ่มาทำค้ำ
มะเขือเทศประมาณ 1,000-2,000 บาท”
เธอเล่า แต่แล้วเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดคิดก็
เกิดขึ้นเมื่อมะเขือเทศที่กำลังจะได้เก็บผลผลิต
ต้องเปียกเน่าไปต่อหน้าต่อตา

“ตอนนั้นฝนมาเร็วกว่าทุกปี ทุ้งๆที่
เป็นปลายเดือนเมษา แต่อยู่ดีๆ มันก็ตกลงมา
แบบไม่ลืมหูลืมตา ตั้งแต่ 4 ทุ่มถึงตี 2 จนน้ำ
ท่วมแปลงทั้งหมด” แม้เมื่อน้ำแห้ง เจ้าหน้าที่
ปิดทองฯ จะช่วยหาฮอริโมนมาฉีดพ่นเพื่อให้

มะเขือเทศพื้น แต่ก็ช่วยไม่ได้มากนัก “มันค่อยๆ เน่าเปื่อยไปต่อหน้าต่อตาแม่ จนแม่ท้อเป็นอย่างมาก” แม่ทองจันทร์เล่า

หลังจากเหตุการณ์นั้นไม่นาน อาสาพัฒนาของปิดทองหลังพระฯ ก็ชักชวนให้เธอมาปลูกพืชหลังนา แม่ทองจันทร์ฮึดสู้อีกครั้ง จึงหันมาลองปลูกพริกในพื้นที่ 1 งาน การเริ่มต้นครั้งใหม่ทำให้เธอมีกำลังใจขึ้น เพราะผลผลิตออกมาดี และขายได้ราคาที่น่าพอใจ กิโลกรัมละ 50-60 บาท เมื่อเห็นว่าไปได้ เธอเริ่มปลูกข้าวโพดหวานร่วมกับการปลูกพริกอีกทางหนึ่ง ระยะแรกผลตอบแทนก็เป็นที่น่าพอใจเช่นกัน แต่ต่อมาต้องเจอปัญหาหนูกระแต มากัดกินทำให้ข้าวโพดมีตำหนิขายไม่ได้ ประกอบกับเป็นช่วงที่ราคาพริกตกต่ำ เธอ

จึงขาดทุนอย่างหนัก

แต่ครั้งนี้ แทนที่จะท้อถอย เธอกลับฮึดสู้ขึ้นมากกว่าเดิม “แม่คิดว่าแบบนี้ะ ไม่ได้ปีนี้ปีหน้าก็ต้องได้ แต่ถ้าหยุดความรู้ประสบการณ์ที่มีก็สูญเปล่า แม่ก็เลยต้องสู้ให้ถึงที่สุด” เธอยืนยัน ต่อมาเธอจึงลงมือปลูกผักอีกครั้ง ครั้งนี้ เธอได้เมล็ดพันธุ์ฟรีจากโครงการปิดทองหลังพระฯ มา 4 ชนิด คือ คะน้า กวางตุ้ง ผักบุ้ง และโหระพา พืชทั้ง 4 ชนิด เธอไม่ชำนาญในการปลูก เจ้าหน้าที่ช่วยสอนวิธีการเพาะเมล็ด วิธีปลูกและวิธีการดูแลให้ พร้อมกับมอบถาดเพราะกล้าและวัสดุปลูกอื่นๆ ให้ด้วย แม่ทองจันทร์ จึงเริ่มเรียนรู้วิธีการเพาะเมล็ดในถาดเพาะ จนพบว่าวิธีเพาะเมล็ดในถาดเพาะนั้น ประหยัดเมล็ดพันธุ์เวลานำไปปลูกในแปลง ต้นจะโตเร็วและสวยกว่า การนำเมล็ดหวานปลูกในแปลงเลย แต่กระนั้น แม่ทองจันทร์คิดว่าวิธีดังกล่าวยุ่งยากไป เธอจึงแอบหวานเมล็ดแบบที่เคยทำควบคู่ไปด้วย เธอยอมรับว่าวิธีหวานทำให้ต้นไม่สวยขึ้นไม่สม่ำเสมอก็จริง แต่มีอยู่ครั้งหนึ่ง พบว่าวิธีหวานได้ผลผลิตดีกว่า เธอสันนิษฐานว่า

อาจเป็นเพราะสภาพอากาศและความชื้นเอื้ออำนวยด้วย “แม้ว่าอาจเป็นเพราะสภาพอากาศ ถ้าอากาศร้อนปลูกอะไรก็ไม่ขึ้น อากาศเย็นผักก็จะโตเร็ว” เธอให้ความเห็น

ความท้าทายที่เข้ามาไม่เคยหยุด

แม่ทองจันทร์เล่าว่า ปัญหาที่ทุกคนต้องเจอในการปลูกผักปลอดสารพิษคือ ผักไม่สวยเจริญเติบโตไม่ดีเท่าการใช้สารเคมี แต่เธอก็เห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องปกติของการปลูกผักด้วยกรรมวิธีแบบนี้ ที่ผ่านมา ปิดทองได้ให้ข้อแนะนำและความรู้ต่างๆ กับเธอและกลุ่มมาตลอด เพื่อจะได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพขึ้น ทั้งยังประสานให้หน่วยงานพัฒนาที่ดินก็เข้ามาช่วยแนะนำวิธีปรับปรุงดิน สอนการทำปุ๋ยบำรุงดิน ประสานให้หน่วยอารักขาพืชจังหวัด เข้ามาอบรมทำสารชีวภัณฑ์ อย่างสม่ำเสมอทำให้เธอและสมาชิกกลุ่มรู้จักวิธีการรับมือกับปัญหาต่างๆ ได้

นอกจากนี้แล้ว ปัญหาระบบการสูบน้ำจากบึงเข้าพื้นที่แปลงผักก็เป็นปัญหาหนึ่งที่เจอบ่อยๆ แม่ทองจันทร์เล่าว่าเครื่องสูบน้ำเสียเดือนละ 2 - 3 ครั้งเพราะมีให้ใช้น้อย “เครื่องสูบน้ำของเราเหลืออยู่เครื่องเดียว ทำให้มันไม่ทันต่อการใช้น้ำ นำไปซ่อม กลับมาใช้สักพักก็พังอีก วนเวียนอยู่แบบนี้” เธอเล่าอย่างท้อใจ อย่างไรก็ตาม แม่ทองจันทร์คิดว่า ความเหนื่อยล้าและท้อใจเกี่ยวกับเรื่องระบบน้ำกำลังจะหมดไป เพราะอีกไม่นานเธอและเพื่อนๆ ในกลุ่มจะได้รับการสนับสนุนระบบการสูบน้ำโดยพลังงานโซล่าเซลล์ “อยากทดลองใช้ดู เห็นทีวีโฆษณาว่าใช้ระบบนี้ดี ไม่ต้องใช้ไฟฟ้า ตอนนี้เราได้รับการอนุมัติจากปิดทองแล้ว รอแต่ช่างเข้ามาติดตั้ง” เธอเล่าด้วยความตื่นเต้น

ความสุข

แม้หนทางจะไม่ได้สวยงาม แม่ทองจันทร์ยังยืนยันว่าเธอรักการปลูกผัก การได้มาทำงานร่วมกับเพื่อนๆ สมาชิก เป็นความสุขอย่างหนึ่งของชีวิต ทุกวันนี้ ชีวิตประจำวันก็เปลี่ยนไป ตื่นมาก็ต้องรีบทำกับข้าว เพื่อจะได้ไปที่แปลงผัก เธอมองว่าการปลูกผักไม่ใช่แค่ปลูกอย่างเดียว แต่สำคัญที่ต้องเอาใจใส่ดูแลด้วย “คล้ายๆกับเฮาเลี้ยงลูก แม่คิดว่าผักเป็นลูกของเฮา ถ้าเฮาบ่เอาใจให้ เขากะบ่ได้กิน แม่คิดว่าจั่งซั่น” เธอบอก

จากเดิมที่รายได้ของครอบครัวมาจากการทำนาของสามีอย่างเดียว ตัวเธอไม่มีรายได้ใดๆ แต่พอเข้ามาร่วมโครงการ เธอกลับมีรายได้อย่างต่ำ 300 - 400 บาทต่อวัน “แต่ก่อนมือละบาทกับได้ ทุกมือนี้บางมือ ก็ได้สามร้อยสี่ร้อย มีอยู่เช้าหนึ่งแม่ขายคะน้าได้สี่ร้อย ขายกวาดตุงได้อีกห้าร้อย เข้าเดียวแม่ได้เก้าร้อย เพื่อนพินว่าสิมาเลี้ยงหยั่งก็มา” เธอเล่าด้วยความภูมิใจ

อนาคตในปัจจุบัน

ในอนาคต แม่ทองจันทร์อยากเห็นกลุ่มมีความเข้มแข็ง สามารถยืนได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องมีพี่เลี้ยง มีรายได้ที่มั่นคงเข้ามาในครอบครัว สามารถหยิบยื่นให้ลูกหลานใช้ได้ เธอฝันว่าวันหนึ่ง กลุ่มจะมีโรงแป็คผักเกิดขึ้น เป็นโรงแป็คผักที่ได้มาตรฐาน สามารถทำให้พี่ซึกของเธอและเพื่อนๆ เพิ่มมูลค่าและสามารถรักษาคุณภาพได้ยาวนานขึ้น

หากนั่นก็เป็นความฝันในอนาคต แต่สำหรับปัจจุบันแล้ว ทุกวันนี้แม่ทองจันทร์มีความสุขที่สามารถสร้างอยู่ตรงหน้า นั่นคือการได้มาอยู่กับเพื่อนในกลุ่ม คอยสนับสนุนช่วยเหลือกัน “แต่ก่อนมีคนถามว่าการทำสวนเหนื่อยไหม แม่ก็ว่า เหนื่อยเหนื่อยแค่ตอนทำ แต่มีความสุขมากกว่าที่เราได้ทำในสิ่งที่เราชอบ ทำแล้วมีกินมีรายได้ มีเงินออมเกิดขึ้นในครอบครัว” เธอเล่าอย่างภาคภูมิใจ

ทองจันทร์ นาชัยสิทธิ์ อายุ 52 ปี

หมู่ 5 บ้านธนบุรี ต.โพนงาม อ.กมลาไสย จ.กาฬสินธุ์

ทองสุข สายโรจน์

ผักพื้นบ้าน ทางเลือกทางรอดของพ่อทองสุข

“ไม่ได้ซื้อเขากิน ไก่, ไข่, ผัก พร้อมทั้งสวนเต่าอา
ซื้อเพิ่มเติมแค่ น้ำปลา ชูรสฯ เมื่อมีลูกหลานเข้ามา
เขาก็ได้ขอม้ากลับไป และเพื่อนบ้านก็ได้กินไปด้วย
สุขใจเมื่อได้แบ่งปัน”

ต้นทุนแห่งความขยัน

เดิมพ่อทองสุขมีอาชีพทำนาในพื้นที่ของตัวเอง 22 ไร่ และรับจ้างทำนา
ให้กับคนอื่น ๆ ที่ขาดแรงงาน ประมาณการแล้ว ปีหนึ่งๆ พ่อทองสุขทำนาถึงปีละ
40-50 ไร่ พ่อทองสุขเป็นคนขยัน เอาใจใส่ดูแลข้าวกล้าอย่างดี ใช้วิธีการปักดำ
ต้นกล้า ทำให้ได้ผลผลิตเยอะ คนอื่นๆ จึงมักมาเสนอให้ทำนาให้ ในการทำนา
พ่อทองสุขก็มักจะประสบกับปัญหาเรื่องน้ำไม่เพียงพอมาตลอด เสรีจฤตทำนา
จึงต้องเลี้ยงวัวเลี้ยงควายอีกทางหนึ่งด้วย

โอกาสที่ไม่เคยเกิด

ปี 2557 มีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำหนองเล็งเปื่อย พ่อทองสุขมีโอกาส
เข้าร่วมอบรมกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ที่วัดปานาคำ ณ บ้านโคกกลาง
ตำบลจุมจัง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พ่อทองสุขเล่าว่า ตอนนั้นไม่
ค่อยมีคนสนใจเข้าร่วมมากนัก เจ้าหน้าที่อำเภอร่องคำจึงแจ้งให้กำนันประสาน
กับพ่อทองสุขลองเข้าร่วม เพราะเล็งเห็นว่าตนนั้นเป็นคนขยัน

เมื่อโครงการพัฒนาหนองเล็งเปื่อยเสร็จ มีแหล่งน้ำเพียงพอใน
การเพาะปลูก จากที่เคยทำนาตนเองและออกไปรับจ้างทำนาคนอื่น พ่อทองสุข
เริ่มนำพืชผักที่ไม่เคยปลูกมาก่อน เช่น กัลล้วย มะนาว น้อยหน่า มะม่วง พริก ข่า
ทดลองปลูกในพื้นที่ของตัวเองดู เพื่อไว้กินไว้ใช้ในครัวเรือน หากเหลือก็แจกจ่าย
ให้ญาติพี่น้อง ก่อนจะปลูกเพื่อจำหน่ายในภายหลัง

ช่วงที่ลงมือปลูกพืชผักนอกจากขยายพันธุ์ด้วยตัวเองแล้ว พ่อทองสุขยังได้รับ
การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ผักชนิดต่างๆ จากโครงการ ทั้งยังได้รับความรู้และเทคนิค

ในการปลูกพืชผักต่างๆ มากมาย เช่น ต้นไม้เมื่อปลูกแล้ว ต้องมีการตัดแต่งกิ่งต้นไม้บ้าง เพื่อให้ให้ออกผลเยอะและหลีกเลี่ยงแมลงศัตรูพืชเข้ามาทำลาย

แต่บทบาทสำคัญที่โครงการปิดทองหลังพระฯ เข้ามาช่วยเหลือคือด้านการตลาด

“พืชผักที่ปลูก หากทำตามคุณภาพที่กำหนด เราสามารถนำผักไปขายกับปิดทองได้ หรือถ้าขายไม่ทันรอบจริงๆ ก็ยังสามารถส่งขายในตลาดภายนอก” พ่อทองสุขเล่า

ครั้งหนึ่งพ่อทองสุขเคยคิดลองดี ไม่ทำตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่จากปิดทองฯ โดยการปลูกต้นมะพร้าวห่างกันแค่ 3 เมตร ทั้งที่เจ้าหน้าที่แนะนำให้ปลูกโดยมีระยะห่าง 6 - 7 เมตร ปรากฏว่าผลที่ออกมาคือ พอดันมะพร้าวโตขึ้น ใบของมันแทรกเบียดกัน ทำให้บังแสง มะพร้าวจึงออกผลไม่ดีนัก

“ตอนนั้น เราอยากทดลองทำแตกต่างไปจากสิ่งที่ปิดทองบอกสุดท้ายไปไม่รอด” พ่อทองสุขหัวเราะ นับแต่จากนั้น พ่อทองสุขจึงทำตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัด

“เขาทดลอง เขาศึกษามาแล้ว ยังไงมันก็ได้ผลกว่า” พ่อทองสุขสรุป

ความเชี่ยวชาญพ่อทองสุข

ตลอดชีวิตการทำนาของพ่อทองสุข เจอกับการใช้สารเคมีมานานหลายปี จนต้องเจ็บป่วยถึงเข้าโรงพยาบาล

“ใช้สารเคมีมานาน สุดท้ายเราก็แพ้ ต้องเข้านอนโรงพยาบาลเพราะได้กลิ่นยาฆ่าหญ้าแล้วหายใจอึดอัดและเจ็บคอเข้าอ่อน” พ่อทองสุขเล่า

พ่อทองสุขเคยเจอคนซื้อสารเคมีมาใช้ที่ละหลายกระสอบ เลียบอกเขาถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น แต่คำตอบที่ได้กลับมาคือความไม่สนใจ *“เขาบอกว่า เขาไม่ได้กินผักเอง ปลูกไว้ขายอย่างเดียว”* พ่อทองสุขเล่า พ่อทองสุขจึงสรุปกับตัวเองว่าปัญหาเหล่านี้ เป็นปัญหาใหญ่เกินที่ชาวบ้านธรรมดาๆ จะเดินเข้าไปบอกให้คนอื่นเลิกใช้ได้

แต่สำหรับฟอทองสุข หลังจากประสบโรคภัยจากสารเคมีด้วยตัวเอง ก็ตัดสินใจเลิกใช้เด็ดขาด หันมามุ่งมั่นปลูกพืชผักไร้สารเคมีในพื้นที่ของตัวเอง ฟอทองสุขเล่าว่า ก่อนหน้านี้เคยปลูกผักหลายชนิดทั้ง ผักกาด กะหล่ำปลี และ กวางตุ้ง แต่ผักเหล่านี้มีแมลงศัตรูพืชเยอะ ก็เลยหันมาเอาดีด้านการผักสวนครัวพื้นบ้าน ได้แก่ ข่า พริก มะเขือ ผักชี ผักชีลาว ขึ้นฉ่ายและหอมแบ่ง เพราะจากการสังเกตพบว่าหากปลูกผักเหล่านี้ปะปนกันอย่างหลากหลาย จะไม่มีแมลงศัตรูเข้ามารบกวน ในบรรดาพืชผักทั้งหมด หอมแบ่ง เป็นผักที่สร้างรายได้ให้กับฟอทองสุขเป็นที่น่าพอใจที่สุด แม้ต้องซื้อเมล็ดพันธุ์มาปลูก แต่เมื่อปลูกแล้วดูแลง่าย ไม่ค่อยมีแมลงศัตรูพืชไม่เข้ามารบกวน แค่ใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยอินทรีย์ รดน้ำ หมั่นถอนหญ้า ก็เจริญงอกงามให้เก็บเกี่ยว

การปลูกหอมแบ่งของฟอทองสุขนั้น จะแตกต่างจากการปลูกของคนอื่นๆ เพราะเป็นการปลูกในโรงเรือน ขณะที่คนอื่นปลูกกลางแจ้งทั่วไป

“คนอื่นไม่ได้ปลูกในโรงเรือน เมื่อถึงฤดูฝนจึงไม่สามารถปลูกหอมแบ่งได้ ถึงปลูกได้ก็จะไม่สวยไม่โต แต่ฟอมีโรงเรือน จึงสามารถปลูกได้ตลอด ความรู้นี้ ฟอได้จากการเข้าอบรม” ฟอทองสุขเล่าอย่างภูมิใจ

ทุกวันนี้แม้หอมแบ่งจะมีราคาขายที่ไม่นิ่ง แต่ก็ยังเป็นผักที่ขายง่าย ได้ราคาที่สูงน้ำสมเนื้อ ฟอทองสุขเคยได้ราคาสูงสุดถึงกิโลกรัมละ 50 บาท

ความรู้ รายได้ และความปลอดภัยที่เพิ่มขึ้น

พ่อทองสุขบอกว่าความคิดและมุมมองการทำการเกษตรได้เปลี่ยนไป หลังการเข้าร่วมอบรมที่วัดปานาคำ ทุกวันนี้พ่อทองสุขกระตือรือร้นการปลูกผักมากขึ้น ความรู้ที่ได้จากการบรรยายในห้วงอบรมครั้งนั้น ตรงกับความต้องการที่จะพัฒนางานเกษตรของตนเองทุกๆ เรื่อง

“ฟังเผินพูดแล้ว มีแต่อยากเอ็ด เผินว่าคำใดจะมีแต่เป็นตาเอ็ดทุกอย่าง”

พ่อทองสุขบอก

ปัจจุบันพ่อทองสุขกับภรรยาช่วยกันทำสวนปลูกผักในพื้นที่ 2 ไร่ อย่างเบิกบานและมีความสุข มีการจ้างคนอื่นมาช่วยถอนหญ้าบ้างปีละ 4-5 ครั้ง ครั้งละ 2-3 วัน เพราะทุกวันนี้ทั้งสองมีรายได้จากการเก็บหอมแบ่งขาย 2 เดือนครั้ง ครั้งละ 2,000-3,000 บาท และรายได้จากผักชนิดอื่นประมาณ 3,000 บาท ต่อเดือน เพียงพอที่จะจัดจ้างคนอื่น

ส่วนการดูแลพืชผักที่ปลูกนั้น แต่ก่อนจะหาซื้อปุ๋ยมาบำรุง แต่ปัจจุบันหันมาทำปุ๋ยน้ำหมักใช้เอง

ทิศทางอนาคต

ในอนาคตพ่อทองสุขมีแผนจะปรับปรุงโรงเรือนให้เป็นโครงเหล็กที่มีความแข็งแรงขึ้น เพราะโรงเรือนเดิมเป็นทอพีวีซี และเก่าแล้ว ทั้งยังอยากทำแท้งค์น้ำเปลี่ยนเป็นระบบน้ำหยด โดยสูบน้ำจากหนองเล็งเปือยเข้ามาพักไว้ที่แท้งค์น้ำ แล้วปล่อยน้ำไปตามท่อ

ไม่นานมานี้ พ่อทองสุขร่วมกับผู้ใช้น้ำในละแวกเดียวกันอีก 6 ราย ได้เสนอโครงการนี้กับ อบต. “พ่อขอแถมโซล่าเซลล์ไป เพื่อไว้สูบน้ำ ตอนนี้อยู่ในระหว่างการรอว่าโครงการจะผ่านหรือไม่” พ่อทองสุขบอก

ส่วนอนาคตที่ไกลไปกว่านั้น พ่อทองสุขจะพัฒนางานของตัวเองให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป ที่ต้องพึ่งตนเองในการทำการเกษตรแบบผสมผสานแบบตนนี้ เพราะพ่อทองสุขมั่นใจว่า มีตลาดรองรับอยู่ตลอด

“ถ้าผักที่ตกเกรดไม่สามารถส่งเข้าบักชีหรือแม่ใครได้ เราก็นำไปส่งขายให้แม่ค้าเจ้าประจำได้ ขอแค่ให้มีผลผลิต มันก็บ่ยากดอก เขามีตลาดทุกมื่ออยู่แล้ว” พ่อทองสุขมั่นใจ สิ่งที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ครั้งนี้ พ่อทองสุขบอกว่า นอกจากทำงานหลักแล้ว ต้องมีทางเลือกอื่นด้วย เช่น เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้อีกทาง

ทองสุข สายโรจน์ อายุ 65 ปี

หมู่ที่ 3 บ้านเหล่าเขื่อง ต.สามัคคี อ.ร่องคำ จ.กาฬสินธุ์

เชิดชัย นาเรียงรัตน์

ใช้ธรรมนำ เกษตรกรรมธรรมชาติ

“ในหลวงบอกว่าชาดกุนคือกำไร
ผมชอบทดลอง ชาดกุนก็ไม่ใช่ไร
หลักความคิดการทำเกษตรของผมคือ
ขอให้ได้ลอง ได้ไม่ได้อะไร”

ภูมิหลัง

พ่อเชิดชัยเคยมีอาชีพขับรถรับจ้าง แต่ด้วยความสนใจและมีพื้นฐานด้านการเกษตรจากพ่อแม่เป็นทุนเดิม ช่วงเวลาว่างเว้นจากการขับรถรับส่งผู้โดยสาร พ่อเชิดชัยจึงปลูกไผ่กิมซุง ไม้ผล และไม้ยืนต้นอื่นๆ ไว้ในที่ดินมรดกที่พ่อแม่แบ่งให้เพื่อสร้างรายได้ไว้เลี้ยงดูครอบครัวอีกทางหนึ่ง

ย้อนเวลาไปก่อนหน้านั้น
พ่อเชิดชัยเคยบวชเป็นพระสาย

พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต หลายพรรษา ช่วงบวชมีโอกาสได้เดินทางไปหลายจังหวัด เพื่อศึกษาพระธรรมคำสอน และฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในสถานที่ที่มีความร่มรื่นของผืนป่า พ่อเชิดชัยค่อยๆ ซึมซับคุณค่าและเห็นประโยชน์ของสิ่งที่ได้สัมผัสเหล่านั้นโดยไม่รู้ตัว กลายเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่ผลักดันให้พ่อเชิดชัยลงมือทำเกษตรกรรมธรรมชาติในกาลต่อมา

เดินตามรอยพระยุคลบาท

ปี 2560 พ่อเชิดชัยมีโอกาสรู้จักกับโครงการปิดทองหลังพระฯ จากการเข้าอบรมร่วมกับเกษตรกรอีก 3 ตำบล การอบรมครั้งนั้น พ่อเชิดชัยได้เรียนรู้การปลูกพืชหลังนา ประเภทพริกและข้าวโพดหวาน จึงตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเพราะเห็นว่าเป็นการทำเกษตรที่ไม่ยุ่งยากมากนัก ทั้งยังเป็นการน้อมนำเอาหลักการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง รัชกาลที่ 9 มาปฏิบัติ

ภายหลังกลับจากการอบรมพ่อเชิดชัยได้ลงมือปลูกพริกเป็นอันดับแรก เพราะโครงการรับประกันราคาพริกให้ แต่ระหว่างปลูก พริกเกิดโรคกุ้งแห้งและมีหนอนแมลงวันทองระบาด พ่อเชิดชัยยังไม่มีประสบการณ์ในการจัดการปัญหาตอนเก็บเกี่ยว จึงได้ผลผลิตน้อย ขายได้ในราคาเท่าทุนเท่านั้น แต่พ่อเชิดชัยก็ไม่ยอมล้มเลิก เพราะคิดว่านั้นคือบทเรียนอย่างหนึ่งที่ชีวิตเกษตรกรต้องเจอ *“ในหลวงบอกว่า ขาดทุนคือกำไร ผมชอบทดลอง ขาดทุนก็ไม่เป็นไร”* พ่อเชิดชัยกล่าว

พ่อเชิดชัยมุ่งมั่น ทุ่มเินหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมอยู่เสมอ นอกจากการทำนา ปลูกผัก ปลูกไม้แล้ว พ่อเชิดชัยก็ยังอาศัย YouTube เรียนรู้การทำเกษตรกรรมธรรมชาติ และหลักการศาสตร์พระราชาในการปลูกป่าอีกด้วย

จุดเปลี่ยนชีวิต

หลังร่วมงานกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ทุกวันนี้พ่อเชิดชัยมีแนวทางในการทำการเกษตรกรรมธรรมชาติของตัวเองอย่างชัดเจน *“ปิดทองฯ สร้างแนวคิดให้เราพึ่งพาตนเอง ไม่มีข้อจำกัดในการทำ เพราะแต่ละคนมีความชำนาญไม่เหมือนกัน เก่งคนละด้าน สนใจหรืออยากเรียนรู้เรื่องอะไรก็สามารถปรึกษากับปิดทองฯ ได้”*

ก่อนหน้านี้ พี่สาวของพ่อเชิดชัยได้รับสารเคมีจากการทำเกษตรมาอย่างยาวนาน จนวันหนึ่งล้มป่วยลงด้วยอาการแพ้ และเสียชีวิตลงในระยะเวลาอันสั้น ขณะที่พ่อของพ่อเชิดชัยก็ล้มป่วยด้วยโรคมะเร็ง ต้องเข้าออกโรงพยาบาลรักษาอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่เกิดขึ้น ทำให้พ่อเชิดชัยตระหนักถึงผลพวงจากการใช้สารเคมีในภาคการเกษตร และได้รับการแนะนำจากโครงการปิดทองหลังพระฯ ให้หันมาใช้สารชีวภัณฑ์มาตั้งทุกวันนี้ เขามุ่งมั่นจะทำการเกษตรโดยใช้สารชีวภัณฑ์แทนการใช้สารเคมี

ปัจจุบันพ่อเชิดชัยได้พลิกพื้นที่ 15 ไร่ ของเขาทำการเกษตรผสมผสาน โดยปลูกทุกอย่างปะปนกันตามแนวทางแบบเกษตรกรรมธรรมชาติ นอกจากนี้ยังได้เริ่มทดลองเลี้ยงหมู โดยได้รับแม่พันธุ์หมูป่ามาจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่วนพ่อพันธุ์พ่อเชิดชัยหามาผสมเอง ผสมครั้งแรก ได้ลูกหมูมา 9 ตัว โดยจะปล่อยให้ลูกหมูได้กินหญ้าในบริเวณที่ต้องการกำจัดวัชพืช แล้วขับถ่ายไว้เป็นปุ๋ยให้ ฟังฟังกัน พ่อเชิดชัย

กับดินและพืชเป็นระบบที่พืชและสัตว์ได้อาศัย บอกว่าไม่ได้คิดเลี้ยงหมูเพื่อไว้ขายเนื้อชำแหละ เพราะจะเป็นบาปเป็นกรรมแก่ตัว *“แม้แต่ไก่ ผมงยังไม่เคยฆ่าเลย”* พ่อเชิดชัยอธิบาย

ผลจากการทำเกษตรผสมผสาน

ในครอบครัว พ่อเชิดชัยจะเป็นคนคิดและลงมือปลูกและดูแลพืชผัก ส่วนภรรยาจะเป็นฝ่ายแปรรูปเพื่อออกจำหน่าย การปลูกพืชผักที่หลากหลายชนิด ทำให้มีผลผลิตเก็บขายได้ตลอดปี พ่อเชิดชัยเล่าว่า มีรายได้จากสวนประมาณ

100-700 บาท ต่อวัน เฉลี่ยเป็นเดือน
ราว 4,000-5,000 บาท

“ที่ได้แค่สีน้ำตาลก็เพราะ
ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยขาย ใครที่อยาก
กินก็มาเก็บเอาที่สวนได้ เพราะเราก็
ไม่ได้ลงทุนอะไรมาก เกษตรผสม
ผสานแบบนี้มันไม่ต้องใช้เงินทุนและ
ต้องลงแรงเหมือนปลูกพืชเชิงเดี่ยว”
พ่อเชิดชัยอธิบายพร้อมกับบอกต่อ
ว่าหากใครต้องการทำการเกษตรเป็น
อาชีพหลัก ควรเตรียมใจ เตรียมพื้นที่
และเตรียมทักษะความรู้ให้พร้อม

“ต้องวางแผนก่อน ถ้าทำงานประจำมีรายได้อยู่แล้ว อย่างบ่มบ่ามที่จะลาออกมาทำการ
เกษตร ต้องรอบคอบ ไม่ใช่แค่เห็นว่าเท่ หรือเบื่องานเก่าเท่านั้น”

“ทำเกษตรมันมีความสุขก็จริง แต่ความสุขจะเกิดได้เบื้องต้นจะต้องไม่มี
ภาระหนี้สินที่เยอะเกินไป พ่อเคยอยู่ตรงจุดนั้นมาแล้ว เวลามีหนี้สิน ทำอะไรก็
เหมือนมีหินแบกอยู่บนบ่า” เชิดชัยบอก

เมื่อพ่อกับจิ้งก่าสู่การรวมกลุ่ม

พ่อเชิดชัยเป็นสมาชิกกลุ่มหลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) กลุ่มสารชีวภัณฑ์ กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับและกลุ่มกสิกรรมธรรมชาติ โดยแต่ละกลุ่มสามารถเดินทางต่อไปด้วยตัวเองได้ การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ทำให้พ่อเชิดชัยได้ความรู้และความคิดหลายแบบ ทำให้รู้จักการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น มีมุมมองที่กว้างมากขึ้น

“จากที่ทำอยู่แคในพื้นที่ตัวเอง แต่พอเข้ากลุ่ม ได้เห็นคนอื่นทำบ้าง ทำให้เรียนรู้เทคนิคจากคนอื่นแล้วนำมาปรับใช้ในพื้นที่ตัวเอง อย่างกลุ่มกสิกรรมธรรมชาติที่พ่อเป็นสมาชิกอยู่ด้วยนั้น เป็นกลุ่มที่พ่อชอบมาก เพราะใกล้เคียงกับสิ่งที่พ่อเชิดชัยกำลังทำในพื้นที่ตัวเองมากที่สุด”

ดินป่าที่จะขยายออกไป

ในอนาคต พ่อเชิดชัยอยากให้ทุกอย่าง
ในสวนสามารถหมุนเวียนพึ่งพิงกัน เหมือน
พืชในป่าธรรมชาติให้มากที่สุด ทั้งยังอยากเอาพื้นที่นามาแปรเปลี่ยนเป็นการเกษตร
ที่กำลังมุ่งมั่นอยู่ด้วย

*“สิ่งที่จะอยากทำต่อไปคือ ทำสวนที่เป็นทุ่งนาให้เป็นป่า และ ราวๆ 3-5 ปี
ผมว่าน่าจะเป็นไปได้”* เขابอกอย่างมีความหวัง

พ่อเชิดชัยทั้งท้าทายการเป็นเกษตรกรที่ดีและประสบความสำเร็จได้นั้น ต้อง
มีคุณธรรมนำหน้า ซึ่งสิ่งดังกล่าวสอดคล้องกับหลักคิดของการทำเกษตรกรรม
ธรรมชาติที่เน้นการทำแค่ได้กินเองเป็นเบื้องต้น เมื่อเหลือกินค่อยแบ่งปันคนอื่น เหลือ
จากการแบ่งปันค่อยนำไปขายเป็นรายได้เข้ามาจนเจือจรรบครัว

การที่มีช่วงหนึ่งของชีวิต พ่อเชิดชัยมีโอกาสดับวชเป็นพระ ได้เดินตามแนว
คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาพุทธเจ้า ได้เห็นการสูญเสียและการเจ็บป่วยของ
คนในครอบครัว ประสบการณ์เหล่านี้ หล่อหลอมทำให้พ่อเชิดชัยมีแนวคิดและ
แนวทางประกอบสัมมาอาชีพโดยการยึดแนวทางศีลธรรมธรรมชาติเป็นทางเดิน
อย่างมั่นคง สิ่งที่พ่อเชิดชัยมุ่งหวังที่สุดในชีวิตนี้ก็คือ อยากให้ตัวเอง คนในครอบครัว
รวมถึงคนอื่นๆ ที่เข้ามาพึ่งพิงเขา ได้อยู่ได้ดีมีความสุขอย่างแท้จริง

เชิดชัย นาเรียภรณ์ อายุ 43 ปี

หมู่ 1 บ้านโนนสามัคคี ต.สามัคคี อ. ร่องคำ จ. กาฬสินธุ์

ติรูก ววพิเดช
คนชอบปลูกไผ่

“คนเรามีเวลาเท่ากัน อยู่ที่ว่าเรา
คิดแล้ว เราจะลงมือทำไหม
เราต้องรู้จักประมาณตนเอง
ทำแล้วต้องมีการวางแผน
พรุ่งนี้แม่ค้าจะมารับของในสวน
เราต้องรู้แล้วว่าเรามีอะไร
จะขายให้เขา”

มาจากความเจ็บใจ

ที่ทำกินของพ่อดิรุยกอยู่ชิดติตหนอง
เลิงเปือยที่มักจะประสบปัญหาน้ำท่วม
บ่อยๆ แต่ช่วงหนึ่งเกิดปัญหาภัยแล้งหนอง
แห้งขอด มีโครงการขุดลอกหนองขึ้นมา

ก่อนมีโครงการขุดลอกหนอง แม่น้ำ
จะท่วมแต่พ่อดิรุยกยังพอทำกินในที่ดินของ
ตัวเองได้อยู่บ้าง แต่หลังเกิดโครงการขุดลอก
กลายกลับเป็นว่าที่ดินผืนดังกล่าวแทบทำ
กินไม่ได้เลย ทั้งนี้ก็เพราะตอนมีโครงการ
ขุดลอก ได้มีการนำดินโคลนจากก้นหนอง
มาถมในที่ดินของผู้คนบริเวณรอบๆ ดินที่

ขุดมาถมเป็นดินเสื่อมคุณภาพ ปลูกพืชไม่ได้ผล ที่ดินของพ่อดิรุยกคือหนึ่งในที่ดินของ
หลายๆ คนที่ได้รับผลกระทบ

“ดินจากหนองมาถมมันไม่อุดมสมบูรณ์พ่อนำพืชมาปลูกในปีแรก ทั้งล้มบะรด
กล้วยหอม ต้นหม่อน ก็ไม่ขึ้น เสียหายหมด ความเสียหายรวมแล้วหลายหมื่น”
พ่อดิรุกล่า

พ่อดิรุ๊กเผชิญกับปัญหา
ดินอยู่หลายปี กระทั่งได้รู้จักกับ
โครงการปิดทองหลังพระฯ และ
นำพื้นที่มาปลูกไผ่ในเวลาต่อมา
จุดเริ่มต้นดังกล่าวเกิด
ขึ้นเมื่อปี 2559 ปีนั้น ปิดทอง
ได้จัดอบรมและศึกษาดูงานเรื่องการปลูกไผ่ แต่โชคร้ายที่ครั้งนั้นพ่อดิรุ๊กติดธุระ
ไม่สามารถไปร่วมด้วย ทำให้รู้สึกเสียดายเป็นอย่างมาก

พ่อดิรุ๊กเล่าว่า เพื่อนๆ สมาชิกคนอื่นที่ไปร่วมได้กิ่งไผ่กลับคนละ 50 ต้น ขณะที่
ที่ตัวเขาแม้จะสนใจเหมือนกัน แต่ไม่มีสิทธิ์เหมือนคนอื่นๆ *“เห็นเพื่อนๆ ได้ ผมไป
ขอกับโครงการบ้าง บอกขอซักรัดต้นเถอะ ตอนนั้นผมติดธุระไปไม่ได้จริงๆ เค้าบอก
ไม่ได้ คุณไม่ได้ไปดูงาน”*

ความพลาดหวังจากการถูกปฏิเสธ บวกกับเจ็บใจตัวเองอยู่ลึกๆ ที่ไม่ได้ไปร่วม
ทำให้พ่อดิรุ๊กยิ่งเกิดแรงสู้ กระทั่งอีorrันที่จะหากิ่งไผ่มาปลูก จึงไปขอตัดกิ่งไผ่กับ
เพื่อนที่รู้จักต่างหมู่บ้าน มาจำนวน 300 กิ่ง แล้วนำมาปักชำเอง การปักชำด้วยตัวเอง
ทำให้พ่อดิรุ๊กค่อยๆ ได้เรียนรู้เรื่องไผ่ ยิ่งพยายามอ่านและการไผ่หาความรู้เรื่องการ
ปลูกไผ่จากหลายๆ แหล่ง ทำให้การปักชำได้ผลสามารถนำไปปลูกในที่ดินได้ในที่สุด

ต้องใช้เวลามากกว่า 6 เดือน น้อยกว่านี้หากน้ำท่วม ฝนแล้ง ขึ้นมา ไม้ก็มีสิทธิ์ตายได้ทุกเมื่อ ระยะเวลาที่โตเต็มที่ ไม้เริ่มสร้างรายได้ให้พ่อติรุกโดยการขายกิ่ง ตอนแรกพ่อติรุกใช้วิธีการตัดมาปักชำในถุงดิน แต่วิธีการดังกล่าวทำให้ต้นกล้า ไม้มีน้ำหนักมากเกินไป เวลาส่งขายต้องเสียค่าขนส่งแพง พ่อติรุกจึงหันมาใช้วิธีตอนกิ่ง ไม้เพื่อขายแทน

“ตอนกิ่งนี้สบาย ไม้ต้องเอาดินใส่ถุง เวลาส่งขาย น้ำหนักก็เบา ช่วยลดค่าขนส่ง ทุกวันนี้พ่อจึงตอนกิ่งขาย มาตลอด” พ่อติรุกเล่า

“ไผ่นี้พ่อชอบ ผูกพันกับมันมาตั้งแต่เด็ก เพราะที่บ้านก็ปลูก” พ่อติรุกเผยถึงเหตุผลที่ทำให้มีความมานะพยายามมากกว่าใครๆ

นอกจากความผูกพันแล้ว พ่อติรุกเผยว่า ที่หันมาปลูกไผ่ก็เพราะว่า เป็นการลงทุนแค่ครั้งเดียว ปีถัดไปก็ได้ผลผลิต กอหนึ่งๆ ใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ขายได้หมด ทั้งยังช่วยกำบังพายุลมแรงให้บ้านเรือนได้อีกด้วย

พ่อติรุกปลูกไผ่บนเนื้อที่ 2 ไร่ โดยเล่าว่า หากไม่รักกับมันจริงๆ อาจทำถอยได้ง่ายๆ เพราะกว่าไผ่จะเจริญเติบโตอย่างแข็งแรง

เทคนิคของพ่อติรุ๊ก

นอกจากศึกษาด้วยตนเอง พ่อติรุ๊กยังเรียนรู้เทคนิคต่างๆ เกิดจากการพูดคุยกันในกลุ่มผู้ปลูกไม้ ได้รับความรู้ใหม่ๆ ก็กลับมาทดลองอีกด้วย อย่างการเร่งหน่อให้ได้ตามที่ต้องการ พ่อติรุ๊กบอกว่า “ถ้าอยากได้หน่อไม้ขาย ก็ตัดรากก่อน 1 เดือน เมื่อรากขาด ไม้ก็จะสร้างรากใหม่ แล้วออกหน่อเร็วขึ้น แต่ต้องทำฤดูกาลละครั้งเท่านั้น มากกว่านี้อาจทำให้ไม้ตายได้”

ส่วนเทคนิคการทำให้หน่อไม่มีสีขาวอวบ เหมือนกับหน่อในดิน ที่เรียกว่า “หน่อนางดิน” พ่อติรุ๊กบอกว่า สามารถทำโดยวิธีการนำถุงดำมาครอบหน่อไม้ที่โผล่ขึ้นมา ตั้งแต่อายุ 3-4 วัน

สำหรับการเลี้ยงลำต้นนั้น ควรให้มี 4 ลำต่อกอเท่านั้น “ต้องควบคุมปริมาณมีมากเกินไป ไม้ก็เอาอาหารไปเลี้ยงต้นหมด จะไม่ค่อยงอกหน่อ” พ่อติรุ๊กเล่า

รายได้เพิ่มขึ้น สุขภาพดีขึ้น

พ่อติรุ๊กบอกว่าสิ่งที่ได้จากโครงการปิดทองหลังพระฯ คือเรื่องความรู้ในการดูแลรักษาพืชผักต่างๆ ที่ปิดทองมาส่งเสริมโดยพืชผักดังกล่าว พ่อติรุ๊กจะหาตลาดด้วยตัวเอง ผลิตให้ปิดทองเป็นบางครั้งเท่านั้น

“โดยปกติจะมีตลาดจากข้างนอกเข้ามาซื้อพืชผัก ซึ่งมีราคาสูงกว่า พ่อก็จำเป็นต้องขายออกไป ส่วนไม้นั้นพ่อหาตลาดเองร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่ได้ผลิตส่งให้ปิดทอง”

นอกจากการเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้แล้ว พ่อติรุ๊กบอกว่า บทบาทสำคัญอีกอย่างหนึ่งของปิดทองก็คือ การประสานงานกับส่วนราชการ หรือ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาให้ความรู้หรือสนับสนุนเรื่องต่างๆ ที่เกษตรกรต้องการ
“พ่อเขียนหนังสือไม่ได้ พ่อปิดทองช่วยประสานให้กับทางราชการ มันก็ช่วย
พ่อได้มาก”

ปัจจุบันพ่อดิรุ๊กมีไผ่ทั้งหมด 150 กอ มีรายได้จากไผ่ประมาณ 3,000 บาท
ต่อสัปดาห์ ชีวิตครอบครัวดีขึ้น มีเงินเก็บ เงินออมที่เพิ่มขึ้น ประมาณ 15,000 บาท
ต่อเดือน

หากนั้น ก็ไม่ได้ทำให้พ่อดิรุ๊กดีใจที่ทุกวันนี้สุขภาพของตนเองดีขึ้น เพราะ
นอกจากการใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 เพื่อบำรุงดินรอบๆ ต้นไผ่แล้ว พ่อดิรุ๊กไม่ได้ใช้
สารเคมีใดๆในการปลูกพืชผักเลย มีแต่การใช้ปุ๋ยน้ำ น้ำหมักมูลไพร และน้ำหมัก
บอระเพ็ด เท่านั้น

การเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

ในปัจจุบัน พ่อดิรุ๊กมีเพื่อนๆ ที่ปลูกไผ่ด้วยกัน ราวๆ 20 คน มีการแลกเปลี่ยน
พูดคุย และปรึกษาหารือกันอยู่ตลอด เพื่อนในกลุ่มจะช่วยกันนำเทคนิคต่างๆ
ที่แต่ละคนค้นพบหรือได้มาจากที่อื่นมาแนะนำซึ่งกันและกัน มีการคุยเรื่องการหา
ตลาดและราคา โดยไม่มีการขายตัดหน้ากัน

ตอนนี้ ในเรื่องการปลูก การดูแล และการตลาด พ่อดิรุก็เชื่อมั่นว่าตนและเพื่อนๆ ในกลุ่มสามารถไปเองได้แล้ว ที่ยังต้องพัฒนาและต้องการได้รับความช่วยเหลือ คือ การแปรรูป

“ถ้าเราแปรรูปได้อขนาดของคนทำไผ่จะกว้างและไปไกลกว่านี้” พ่อดิรุกล่าว

ยังมีอะไรให้ทำต่อ

ในอนาคต พ่อดิรุอยากปลูกผักในพื้นที่ว่างระหว่างกอไผ่ เพราะอยากใช้ประโยชน์จากพื้นที่ให้คุ้ม *“ป่าไผ่นี้เป็นสะพานบังแดดอย่างดี เดี่ยวพอจะทำให้ดู”* พ่อดิรุเผยความตั้งใจ

พ่อดิรุยังฝันว่า ภายใน 1-2 ปี อยากเห็นหน่อไม้ที่ปลูกจากหน่อเล็ เปื่อย แปรรูปเป็นกระป๋อง ลูกค้าซื้อไปสามารถเปิดกินได้เลย พ่อดิรุบอกว่า ตอนนี้ยังคิดอยู่คนเดียว ยังไม่ได้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนในกลุ่ม *“ถ้าผมยังทำไม่ได้ ผมจะยังไม่พูดให้เพื่อนฟัง แต่ถ้าผมทำได้ก็จะเรียกเพื่อนมาคุยทันที”* พ่อดิรุบอกอย่างมั่นใจ

นอกจากนี้ พ่อดิรุยังบอกอีกว่า คนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปนั้น ร่างกายจะไม่แข็งแรงเหมือนเมื่อก่อน แต่สุขภาพเป็นเรื่องสำคัญมาก การปลูกไผ่จึงเป็นตัวเลือกที่ดีสำหรับคนวัยนี้ เพราะลงทุนแค่ครั้งเดียว ดูแลรักษาไม่มาก ใช้แรงไม่มาก *“ทำไปแบบสบายๆใจ ไม่ต้องตรากตรำเหมือนการทำนาทำไร่แถมยังมีเงินใส่กระเป๋า”* พ่อดิรุบอก

ดิรุ วพิเชษ อายุ 67 ปี

หมู่ 11 บ้านทรัพย์เจริญ ต.สามัคคี อ.ร้องคำ จ.กาฬสินธุ์

มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
และสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

อาคารสยามทาวเวอร์ ชั้น ๒๖ เลขที่ ๙๘๙ ถ.พระราม ๑ ปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
โทรศัพท์ ๐๒-๖๑๑-๕๐๐๐ โทรสาร ๐๒-๖๕๘-๑๔๑๓ www.pidthong.org